

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

7 november 2001

BELEIDSBRIEF

Wetenschaps- en Technologisch Innovatiebeleid

Beleidsprioriteiten 2001-2002

ingediend door mevrouw Marleen Vanderpoorten,
Vlaams minister van Onderwijs en Vorming
en de heer Dirk Van Mechelen
Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening

INHOUD

	Blz.
0. Inleiding	4
1. Het versterken van het grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser	9
1.1 Herstel van het evenwicht tussen de basisfinanciering en de financiering van het contractonderzoek	9
1.2 Vorming van jonge onderzoekers	13
2. Het technologisch basisonderzoek : kennis ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profitsector en de overheid	14
2.1 De Vlaamse onderzoeksinstellingen : naar een verdere versterking van het Vlaams technologisch potentieel	14
2.2 Het verder uitbouwen van het basisonderzoek	17
2.3 Het uitbouwen van de hogescholen als volwaardige partners	19
3. Meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven	20
3.1 Voorwaarden creëren om de technologische innovatie in de bedrijven te verhogen ...	20
3.2 Voorwaarden creëren om meer samenwerking tot stand te brengen tussen kenniscentra en bedrijven en tussen bedrijven onderling bij onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten	22
3.3 Ontwikkelen van een beleid gericht op minder innovatieve bedrijven	25
3.4 Optimaliseren van de middelen ter stimulering van het innovatieklimaat	26
3.5 Het versterken van de werking van de interfacediensten	28
4. Beleidsvoorbereiding, uitvoering en opvolging inzake wetenschaps- en technologiebeleid rationaliseren	29
4.1 Transparante beleidsstructuren	26
4.2 Performante beleidsindicatoren	29
5. Het beleidsvoorbereidend onderzoek : een antwoord op nieuwe maatschappelijke uitdagingen	30
6. Wetenschapsvoorlichting : het maatschappelijke draagvlak van het wetenschaps- en technologiegebied versterken	32
6.1 De evaluatie van bestaande initiatieven en instrumenten inzake wetenschapsvoorlichting	32
6.2 De beleidsopties en initiatieven voor het volgende begrotingsjaar	33
7. De collectieve elektronische infrastructuur van de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen versterken	34
7.1 Het uitbouwen van een Vlaams hoogperformant netwerk	34
7.2 Uitbouwen van de bibliotheken van de Vlaamse universiteiten, hogescholen en wetenschappelijke instellingen tot elektronische documentatiecentra	34
8. Het versterken van de internationale samenwerking	35

BELEIDSBRIF
WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGISCH INNOVATIEBELEID
2001-2002

Marleen Vanderpoorten

Vlaams minister van Onderwijs en Vorming

Dirk Van Mechelen

**Vlaams minister van Begroting en Financiën,
Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening**

Oktober 2001

0. Inleiding

De voorbije twee jaar werden gekenmerkt in Vlaanderen – zoals in de meeste landen van de Europese Unie – door een sterke groei onder invloed van de snelle technologische ontwikkelingen, vooral in de informatie- en communicatiesector.

Vandaag lijkt de economische groei te vertragen. Dat de overgang van de industriële naar de kennismaatschappij niet rimpelloos verloopt, hoeft bij nader inzien geen verbazing te wekken. Evenmin kan het als een verrassing overkomen dat onder invloed van deze ontwikkeling op mondiaal niveau verschuivingen optreden in het relatief belang van landen en regio's. Ook binnen de Europese Unie evolueren de regionale verschillen.

Ondanks deze groei pijnen zal de invloed van wetenschappelijke en technologische kennis op de economische en maatschappelijke ontwikkeling niet afnemen, maar een dominante factor blijven. Wetenschappelijke ontdekkingen en technologische innovaties zijn noodzakelijke voorwaarden voor deze harmonieuze ontwikkeling van de samenleving. Maar andere factoren – zoals de beschikbaarheid van kapitaal, een goed opgeleide bevolking en een maatschappelijke omgeving waarin het nemen van risico's wordt aangemoedigd en die open staat voor de nieuwe mogelijkheden van wetenschap en technologie – zijn minstens even belangrijk.

Voor de Vlaamse regering blijft daarom ook in een minder gunstig economisch klimaat de verdere uitbouw van het Vlaams wetenschappelijk en technologisch potentieel een prioriteit. Zoals in de voorbije twee jaar wordt hierbij een dubbel spoor gevolgd: een substantiële stijging van de middelen, gekoppeld aan een streven naar een zo optimaal mogelijke inzet ervan.

Met deze beleidsbrief worden de basisopties van het regeerprogramma en de beleidsnota 'Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004' verder uitgewerkt. De beleidsbrief is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde ministers en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voortkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen ter goedkeuring aan het Vlaams Parlement of de Vlaamse regering worden voorgelegd.

In deze beleidsbrief wordt alleen de evolutie besproken van de middelen voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid die onder de verantwoordelijkheid vallen van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming en de Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Innovatie, Ruimtelijke Ordening en Media. Deze middelen staan ingeschreven op de programma's:

- 71.1 'Algemeen Wetenschapsbeleid'
- 71.2 'Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser'
- 71.3 'Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit'
- 71.4 'Strategisch en beleidsgericht onderzoek'

en de programma's:

- 33.2 'Universitair onderwijs'
- 33.3 'Coördinatie Hoger Onderwijsbeleid'.

De programma's 33.2 en 33.3 bevatten de werkingstoelagen van de universiteiten. Om een volledig beeld te krijgen van de middelen die de Vlaamse overheid uittrekt voor het universitair onderzoek, dienen ook de werkingsmiddelen van de universiteiten mee in beschouwing te worden genomen. Immers, volgens de statistieken van de OESO wordt 25% hiervan als middelen voor Onderzoek en Ontwikkeling aangerekend. Er dient hierbij aangestipt dat – in tegenstelling tot de vorige legislatuur – de versterking van de universitaire werkingstoelagen een prioriteit is van deze regering. Naast de kredieten die worden beheerd door de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming en de Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Innovatie, Ruimtelijke Ordening en Media, beschikken de andere Vlaamse ministers voor hun bevoegdheidsdomeinen ook over kredieten voor wetenschappelijk onderzoek. In de Speurgids wordt jaarlijks het Horizontaal Begrotingsprogramma voor Wetenschapsbeleid voorgesteld. Hierin worden alle kredieten voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid die zijn ingeschreven in de Vlaamse begroting samengebracht.

Om de onderzoeksinspanningen van een land in kaart te brengen, heeft de OESO een methodologie vastgelegd. Hierbij worden de middelen voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid ingedeeld in drie categorieën:

- Onderzoek en Ontwikkeling (O&O): het gaat over wetenschappelijke activiteiten die tot doel hebben wetenschappelijke kennis te ontwikkelen (grensverleggend onderzoek), toepasbaar te maken (toepassingsgericht onderzoek) en ze toe te passen (ontwikkeling);
- Onderwijs en Vorming (O&V);
- Wetenschappelijke en Technologische dienstverlening (W&T).

WB	in mio. EUR			in mio. BEF		
Programma	2001 aangepast	2002	Toename	2001 aangepast	2002	Toename
71.1	13,183	13,412	0,229	531,80	541,04	9,24
71.2	171,877	88,700	-83,177	6 933,50	3 578,15	-3 355,35
71.3	125,087	140,244	15,157	5 046,00	5 657,43	611,43
71.4	122,457	134,313	11,856	4 939,90	5 418,17	478,27
Totaal 71	432,604	376,669	-55,935	17 451,20	15 194,79	-2 256,41
33.2	574,201	684,128	109,927	23 163,20	27 597,66	4 434,46
33.3	3,550	0,632	-2,918	143,20	25,49	-117,71
Totaal 33	577,751	684,760	107,009	23 306,40	27 623,15	4 316,75
TOTAAL	1 010,355	1 061,429	51,074	40 757,60	42 817,94	2 060,34

Tabel 0.1: Kredieten voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid ingeschreven in de programma's 71, 33.2 en 33.3 van de aangepaste begroting 2001 en de begroting 2002. Bedragen in miljoen BEF en in duizend EURO.

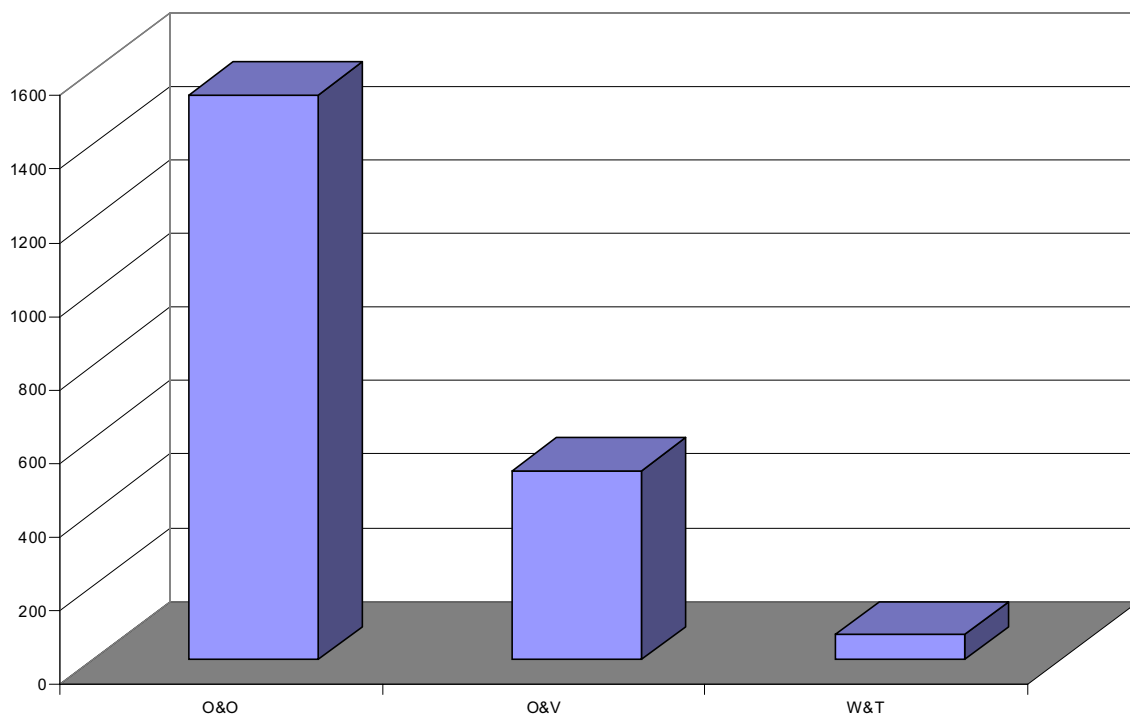
In tabel 0.1 wordt een overzicht gegeven van de middelen die zijn ingeschreven in de begroting 2002 voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid op de programma's 71.1, 71.2, 71.3, 71.4, 33.2 en 33.3. Tevens worden de bedragen vermeld die zijn opgenomen in de aangepaste begroting van 2001. **De middelen voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid stijgen met meer dan 2 miljard BEF.**

O&O						
	in mio. EUR			in mio. BEF		
Programma	2001 aangepast	2002	Toename	2001 aangepast	2002	Toename
71.1	2,520	2,617	0,097	101,64	105,57	3,93
71.2	169,844	86,617	-83,227	6 851,50	3 494,12	-3 357,38
71.3	115,583	129,450	13,867	4 662,60	5 222,00	559,40
71.4	122,457	134,313	11,856	4 939,90	5 418,17	478,27
Totaal 71	410,404	352,997	-57,407	16 555,64	14 239,86	-2 315,78
33.2	143,677	238,595	94,918	5 795,93	9 624,90	3 828,97
33.3	0,000	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00
Totaal 33	143,677	238,595	94,918	5 795,93	9 624,90	3 828,97
TOTAAL	554,081	591,592	37,511	22 351,57	23 864,76	1 513,19

Tabel 0.2: Het gedeelte 'Onderzoek en Ontwikkeling' van de kredieten voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid ingeschreven in de programma's 71, 33.2 en 33.3 van de aangepaste begroting 2001 en de begroting 2002. Bedragen in miljoenen BEF en in duizend EURO.

Tabel 0.2 geeft een overzicht van het gedeelte van deze middelen dat bestemd is voor onderzoek en ontwikkeling. **In 2002 wordt in vergelijking met 2001 meer dan 1,5 miljard BEF aan bijkomende middelen in de Vlaamse begroting ingeschreven voor onderzoek en ontwikkeling.**

Grafiek 0.1 geeft niet alleen voor O&O maar ook voor de gedeelten Onderwijs en Vorming (O&V) en Wetenschappelijke en Technologische dienstverlening (W&T) de toename van de middelen in 2002 in vergelijking met 2001.

Figuur 0.1: Stijging van de middelen (uitgedrukt in absolute bedragen) in 2002 in vergelijking met 2001 voor resp. Onderzoek en Ontwikkeling (O&O), Onderwijs en Vorming (O&V) en Wetenschappelijke en Technologische dienstverlening (W&T). De toename van het gedeelte O&V wordt voor een belangrijk deel verklaard door de stijging van de universitaire werkingstoelagen, die hierin voor 75% worden opgenomen; de overige 25% wordt bij O&O gerekend. De bedragen zijn uitgedrukt in miljoenen BEF.

De daling in 2002 in vergelijking met 2001 van de kredieten ingeschreven op het programma 71.2 en de stijging van de kredieten opgenomen in het programma 33.2, wordt voor een belangrijk deel verklaard door de overdracht van de universitaire Bijzonder Onderzoeksfondsen van het programma 71.2 naar het programma 33.2. Aangezien de middelen voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen samen met de werkings- en investeringstoelagen de basisfinanciering van de universiteiten vormen, werd ervoor geopteerd deze middelen over te hevelen naar het programma 33.2, dat ook de werkingstoelagen bevat. Zoals voorheen, mogen de Bijzonder Onderzoeksfondsen uitsluitend worden aangewend voor onderzoek.

In grafiek 0.2 wordt de evolutie sedert 1995 gegeven van de middelen voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid die op bovenvermelde programma's van de Vlaamse begroting zijn ingeschreven. Hieruit blijkt duidelijk over de hele periode de systematische toename van deze middelen, behalve in het jaar 2000. Bij haar aantreden heeft deze regering gesteld dat in 2000 een rustpauze zou worden ingebouwd om – na een periode van substantiële groei – de noodzakelijke beleidsheroriënteringen door te voeren. Zoals in de periode 1995-1999, nemen vanaf 2001 de middelen weer toe. **Van een stagnatie van de Vlaamse publieke middelen voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid is bijgevolg geen sprake.**

Deze stijging van de middelen is absoluut noodzakelijk, maar daarnaast dienen ze ook optimaal te worden ingezet.

Een eerste vereiste hierbij is een evenwichtige uitbouw van alle componenten van het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid. Hiermee werd terdege rekening gehouden bij de bestemming van de bijkomende middelen in de begroting van 2002.

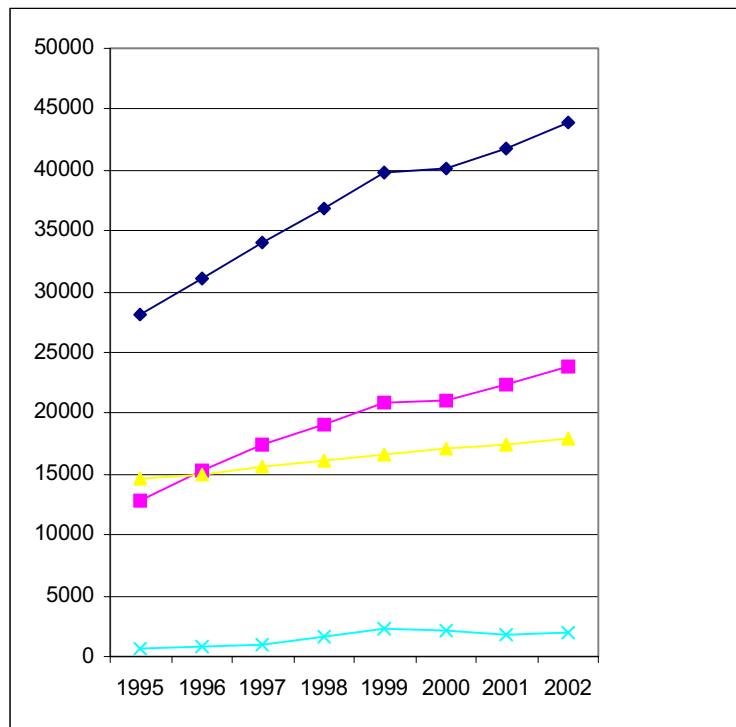
Naast de verdere, planmatige verhoging van de werkingstoelagen van de universiteiten, wordt in 2002 een bijkomend bedrag van 200 miljoen BEF voorzien voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen.

Voor de verdere uitbouw van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek wordt 120 miljoen BEF voorzien.

Voor de versterking van het programma 'Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten', waarmee projecten van basisonderzoek worden gefinancierd die worden aangevraagd door de universitaire onderzoekers, wordt 270 miljoen BEF méér voorzien.

In de begroting van 2002 stijgen de middelen voor onderzoek op initiatief van de bedrijven met 500 miljoen BEF. Deze stijging laat de financiering toe van de hogere steun aan bedrijfsprojecten die het nieuwe O&O-besluit met zich meebrengt en die per project op 15% wordt geschat. Eveneens zijn hiermee de nodige middelen voorzien voor de versterkte steun aan Innovatie-Samenwerkingsverbanden en dit zowel wat het aantal samenwerkingsverbanden als wat de steun per samenwerkingsverband betreft.

Een bedrag van 250 miljoen BEF wordt voorzien voor de financiering van basisonderzoek op initiatief van de bedrijven. Dit zal gebeuren in nauwe coördinatie met een analoge versterking van de middelen voor technologisch basisonderzoek aan de universiteiten.

Figuur 0.2: Evolutie van de middelen voor wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid (WB) ingeschreven in de programma's 71 en 33.2 en 33.3 en van de samenstellende delen ervan: O&O, O&V en W&T. In deze grafiek zijn de bijkomende middelen voor de transnationale Universiteit Limburg niet opgenomen. De bedragen zijn uitgedrukt in miljoen BEF.

Daarnaast blijft een doelmatiger inzet van de middelen een doelstelling van de Vlaamse regering. In de voorbije twee jaar is zowel inzake wetenschappelijk onderzoek als technologische innovatie systematisch gewerkt aan het transparanter maken van de structuren, het vereenvoudigen van de regelgeving en het afbouwen van het groot aantal, vaak kleine en elkaar overlappende financieringsmechanismen.

Zo is er voortaan slechts één loket in Vlaanderen voor technologisch onderzoek met economische finaliteit, i.e. voor het ondersteunen van technologische innovatie in bedrijven. Het nieuwe O&O subsidiebesluit is sedert oktober 2001 van kracht. Dit besluit maakt het mogelijk aan elk project 10 tot 15% meer subsidies te verlenen. Bijgevolg is er geen behoefte meer aan specifieke impulsprogramma's.

Ook in 2002 zal de vereenvoudiging van de regelgeving, de transparantie en doelmatige inzet van middelen een belangrijk aandachtspunt blijven. Nu de reorganisatie van de Vlaamse overheid in een beslissende fase is gekomen, zullen ook de administratieve structuren voor de voorbereiding, de uitvoering en de opvolging van het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid kunnen worden geoptimaliseerd. Hierbij wordt onder meer de oprichting voorzien van een nieuw Ministerie voor Wetenschappen en Technologische Innovatie.

In het kader van de verdere uitvoering van de bestuurlijke reorganisatie, zal in 2002 prioritair aandacht worden besteed aan de uitbouw van een volwaardig instrument voor het beheer van het basisonderzoek.

De overheveling van middelen en instellingen voor landbouwkundig onderzoek en de integratie ervan in het Vlaams wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid in het kader van de recente staatshervorming zal in 2002 een belangrijk aandachtspunt zijn. De Vlaamse regering heeft beslist dat de middelen voor landbouwkundig contractonderzoek die worden overgeheveld, worden toegewezen aan het op te richten Vlaams ministerie voor Wetenschappen en Technologische Innovatie. Er dient een analyse te worden gemaakt van de huidige aanwending van deze middelen. Op basis hiervan zal het beheer worden ingepast in de Vlaamse financieringskanalen voor onderzoek die onder dit ministerie zullen ressorteren.

1. Het versterken van het grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser

1.1 Herstel van het evenwicht tussen de basisfinanciering en de financiering van het contractonderzoek

In Vlaanderen wordt al het fundamenteel onderzoek en het grootste deel van het basisonderzoek verricht aan de universiteiten. Om de slagkracht van de Vlaamse universiteiten te versterken, voorzien het regeerakkoord en de beleidsnota 'Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004' een aantal maatregelen:

- de verhoging van de werkingstoelagen;
- bijkomende middelen voor het grensverleggend onderzoek;
- een stroomlijning van de financieringskanalen en -mechanismen voor universitair onderzoek, gekoppeld aan een vereenvoudiging van de regelgeving.

De universitaire werkingsuitkeringen

Ondermeer door de stijging van het aantal studenten en van de middelen voor contractonderzoek is in de jaren '90 in de financiering van het universitair onderzoek een onevenwicht ontstaan. Het aantal leden van het zelfstandig academisch personeel dat de eindverantwoordelijkheid draagt voor het uitvoeren en voor de kwaliteit van het academisch onderwijs en onderzoek, daalde. Tegelijk steeg het aantal contractuele onderzoekers, in de meeste gevallen pas afgestudeerden die geacht werden een doctoraat voor te bereiden, doch ook post-doctorale onderzoekers.

In 2000 besliste de Vlaamse regering de werkingstoelagen van de universiteiten voor de periode 2001-2004 niet langer te laten afhangen van de evolutie van het aantal studenten. Tevens werd voor deze periode een substantiële verhoging van de universitaire werkingsmiddelen voorzien; in de periode 2001-2004 is hiervoor in de meerjarenbegroting (gecumuleerd en in constante BEF) meer dan 3 miljard BEF aan bijkomende middelen voorzien. Tabel 1.1 geeft een overzicht van deze middelen. Ze zijn in het ontwerp van decreet betreffende de herziening van de financiering van de universiteiten in de Vlaamse gemeenschap en begeleidende bepalingen ingeschreven. Dit ontwerp van decreet is momenteel in behandeling bij het Vlaams Parlement.

Anticiperend op deze herziening van het universiteitsdecreet van 1991, werden in 2001 de werkingsmiddelen van de universiteiten verhoogd met 330 miljoen BEF. In de begroting 2002 is, naast de normale indexerings, een nieuwe stijging van de universitaire werkingsmiddelen met bijna 400 miljoen BEF ingeschreven. Daarnaast worden in 2002 ook de werkingsmiddelen van het Instituut voor Tropische Geneeskunde en de Vlerick Leuven Gent Management School verhoogd.

Het ontkoppelen van de hoogte van de werkingstoelagen van de evolutie van het aantal studenten en de substantiële verhoging ervan, moeten de universiteiten onder meer toelaten het ZAP-kader uit te breiden. Vooral in een aantal sterk groeiende richtingen is er een tekort aan professoren. Hierdoor worden de kwaliteit van het onderwijs en de uitbouw van het onderzoek gehinderd.

Vanaf het academiejaar 2001-2002 heeft de transnationale Universiteit Limburg (tUL) haar deuren geopend. Zoals bepaald in het Verdrag dat Vlaanderen en Nederland hierover hebben afgesloten, wordt de tUL erkend als een universiteit in de Vlaamse gemeenschap. Deze instelling zal zowel werkings- en investeringstoelagen ontvangen als toegang krijgen tot de financieringskanalen voor onderzoek. Om echter voor die disciplines die bij de start aan de tUL worden toegewezen, deze instelling toe te laten uit te groeien tot een toonaangevend kenniscentrum, volstaat deze basisfinanciering natuurlijk niet. De Vlaamse overheid zal aan de transnationale Universiteit Limburg regionale reconversiemiddelen als impulsfinanciering beschikbaar stellen. Voorwaarde hierbij is wel dat de Nederlandse overheden hiervoor eveneens bijkomende middelen uittrekken.

omschrijving toelage	2001		2002		2003		2004	
	mio BEF	duizend EUR	mio BEF	duizend EUR	mio BEF	duizend EUR	mio BEF	duizend EUR
Bijkomende werkingstoelagen	292,40	7248,41	372,30	9229,08	510,00	12642,57	570,10	14132,41
Subsidies IOB en IES	38,00	942,00	50,00	1240,00	65,00	1612,00	75,00	1860,00
Middelen voor Convenants	0,00	0,00	302,00	7499,00	344,00	8531,00	533,60	13228,00
Totaal	330,40	8190,40	724,30	17968,08	919,00	22785,57	1178,70	29220,41

Tabel 1.1 : Bijkomende middelen voor de universitaire werkingstoelagen voor de periode 2001-2004, zoals ingeschreven in de meerjarenbegroting. De bedragen zijn in constante EURO/BEF 2001 en op jaarbasis.

De Bijzonder Onderzoeksfondsen

Elke universiteit beschikt over een Bijzonder Onderzoeksfonds voor het financieren van het grensverleggend onderzoek. Hiermee kunnen de instellingen autonoom een onderzoeksbeleid voeren en projecten en mandaten, geselecteerd op basis van intra-universitaire competitie, betoelagen. Binnen elke universiteit staat de Onderzoeksraad in voor het beleid van het Bijzonder Onderzoeksfonds.

Om het grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser te versterken, worden in de begroting van 2002 de middelen die zijn ingeschreven voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen, verhoogd met 200 miljoen BEF.

Het Besluit van de Vlaamse regering van 8 september 2000 betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse gemeenschap legt een beperkt aantal regels op aan de universiteiten inzake de aanwending van deze middelen en de verantwoording van de besteding ervan. In dit besluit is tevens de sleutel opgenomen om het globaal bedrag dat voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen jaarlijks wordt ingeschreven in de begroting te verdelen onder de universiteiten. Deze sleutel is vooral gebaseerd op input- en onderwijsgegevens, namelijk de werkingstoelagen en het aantal tweede-cyclusgediplomeerden. In deze sleutel vormt het aantal doctoraatsdiploma's het enige criterium dat rekening houdt met de onderzoekscapaciteit.

Zoals aangekondigd in de beleidsnota 'Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004' werd aan de VLIR gevraagd om naast deze drie criteria, parameters voor te stellen om in deze sleutel op te nemen die, op het niveau van de instellingen, rekening houden met de wetenschappelijke productie en productiviteit en met de wetenschappelijke zichtbaarheid van het onderzoek. De VLIR stelt voor om hiervoor bibliometrische gegevens te gebruiken gebaseerd op het gewogen aantal publicaties van de universiteiten en de wetenschappelijke impact ervan, gemeten aan de hand van citaties gerelateerd aan de impactfactor van de tijdschriften uit het betrokken gebied.

Op basis van dit advies zal de verdeelsleutel voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen worden aangepast. In een eerste fase zullen enkel gegevens worden gebruikt die betrekking hebben op de natuur- en levenswetenschappen en de basisdisciplines van de toegepaste wetenschappen. Deze kunnen worden afgeleid uit de Science Citation Index, geproduceerd door het ISI waarin bibliografische gegevens zijn opgenomen van publicaties die verschijnen in de voor deze gebieden toonaangevende internationale tijdschriften. Een van de opdrachten van het steunpunt 'O&O statistieken' bestaat erin de basisgegevens aan te maken die nodig zijn voor deze verdeelsleutel (zie hoofdstuk 5).

In de loop van 2002 zal een ontwerp van besluit om de verdeelsleutel voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen aan te passen, aan de Vlaamse regering worden voorgelegd. De aangepaste verdeelsleutel zal vanaf 2003 worden toegepast. Van deze aanpassing aan het BOF-besluit zal tevens gebruik gemaakt worden om de regelgeving verder te vereenvoudigen en het beheer van de middelen voor bilaterale wetenschappelijke samenwerking aan de universiteiten toe te vertrouwen (zie hoofdstuk 8).

Deze aanpassing aan de verdeelsleutel voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen is een belangrijke stap in een proces dat erop gericht is de financiering van het universitair onderzoek meer performantiegedreven te maken. De parameters die worden gebruikt, hebben betrekking op de instelling als geheel en niet op individuele onderzoeksgroepen. Het is hierbij belangrijk aan te stippen dat de kwaliteitsbewaking van het onderzoek en de evaluatie van het academisch personeel een opdracht blijft van de universiteiten zelf.

In het Vlaams wetenschapsbeleid hebben de Onderzoeksraden een centrale rol. Deze raden bepalen het onderzoeksbeleid van de instellingen en beschikken over de Bijzonder Onderzoeksfondsen om hieraan uitvoering te geven. Binnen de instellingen staan ze onder meer in voor de informatiedoorstroming naar de onderzoekers en voor de verslaggeving naar de verschillende overheden die het onderzoek financieren.

Omdat de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteitsbewaking van het onderzoek bij de instellingen ligt, vervullen de Onderzoeksraden in groeiende mate ook de rol van agentschap voor kwaliteitsbewaking. In de loop van 2002 wordt een doorlichting uitgevoerd van de werking van de Onderzoeksraden. Hierbij zal de nadruk vooral liggen op het in kaart brengen van ‘best practices’ waarbij in een dialoog tussen de universiteiten onderling en met de overheid zal nagegaan worden hoe de werking van de Onderzoeksraden kan worden verbeterd en in welke mate verdere aanpassingen aan de regelgeving over de Onderzoeksraden en de Bijzonder Onderzoeksfondsen gewenst zijn. Bij de bovenvermelde herziening van het BOF-besluit, zal het principe van de periodieke doorlichting van de werking van de onderzoeksraden trouwens in de regelgeving worden ingeschreven.

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen

De tweede pijler voor de financiering van het grensverleggend onderzoek op initiatief van de vorser is het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO-Vlaanderen). De actie van het FWO-Vlaanderen richt zich op het verleggen van de kennisgrenzen in alle wetenschapsgebieden.

Dit doel wordt door het F.W.O.-Vlaanderen nagestreefd door:

- i) steun aan individuele onderzoekers;
- ii) steun aan eminente onderzoeksgroepen onder de vorm van projectfinanciering;
- iii) bevorderen van wetenschappelijke contacten en samenwerking (nationaal en internationaal);
- iv) het uitreiken van wetenschappelijke prijzen.

De selectie van de ingediende voorstellen gebeurt door de wetenschappelijke gemeenschap zelf, bij middel van Wetenschappelijke Commissies samengesteld uit binnen- en buitenlandse deskundigen.

De beheersovereenkomst met deze instelling loopt eind 2001 af. Om de uitvoering van deze overeenkomst te beoordelen en informatie te verzamelen die relevant is voor de voorbereiding van een nieuwe beheersovereenkomst wordt momenteel een doorlichting uitgevoerd van deze instelling. Hiervoor sloot de Vlaamse regering een overeenkomst met het Centrum voor Wetenschaps- en Technologiastudies van de Universiteit Leiden.

Deze studie heeft enkel betrekking op de wetenschappelijke werking van het FWO-Vlaanderen. Naast de analyse van de uitvoering van de lopende beheersovereenkomst dient materiaal te worden verzameld met het oog op het afsluiten van een nieuwe beheersovereenkomst.

In het kader van het PBO-project ‘Het promoveren van onderzoekers aan Vlaamse Universiteiten’ uitgevoerd in het kader van het programma Beleidsgericht Onderzoek, is reeds een diepgaande analyse gemaakt van de performantie van de financiering van doctoraatsstudenten (d.w.z. aspiranten) door het FWO-Vlaanderen. Het rapport ‘Kwantitatieve analyse van het doctoreren aan de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Gent’ (H.F. Moed, M.S. Visser, M. Luwel) wordt in de loop van de volgende weken beschikbaar gesteld.

In de studie die het CWTS thans uitvoert, worden onder meer volgende punten nader onderzocht:

- de samenstelling doorlichten van de wetenschappelijke commissies, belast met de beoordeling van de aanvragen. Hiervoor zal onder meer een bibliometrische analyse van het wetenschappelijk profiel van de leden van elke commissie worden gemaakt;
- de algemene karakteristieken van het beoordelingsproces in kaart te brengen en mogelijke pijnpunten zichtbaar te maken;
- de manier nagaan waarop het FWO-Vlaanderen voorstellen voor transdisciplinair onderzoek behandelt.

De resultaten van deze studie zullen in de loop van de volgende weken beschikbaar zijn.

In het kader van de opstelling van de begroting 2000 is door de bedrijfsrevisor en de afgevaardigde van de Vlaamse minister van Begroting en Financiën in de Raad van Bestuur van het FWO-Vlaanderen reeds een analyse gemaakt van de financiële positie van deze instelling. Hieruit is gebleken dat het financieel beheer deugdelijk is. In het kader van de besprekingen rond de opstelling van de nieuwe beheersovereenkomst zal echter nadere aandacht worden besteed aan de financiële verslaggeving.

Onder meer op basis van deze studies, zal met het FWO-Vlaanderen overleg worden opgestart met het oog op het afsluiten van een beheersovereenkomst voor de periode 2002-2006. Hierbij zullen onder meer volgende onderwerpen aan bod komen:

- een betere aflijning van de rol van enerzijds het FWO-Vlaanderen en anderzijds het BOF. In tegenstelling tot de meeste andere landen, beschikken de Vlaamse universiteiten over een specifiek financieringskanaal, met name de Bijzonder Onderzoeksfondsen, om een eigen onderzoeksbeleid te voeren;
- de manier waarop de interuniversitaire selectie van aanvragen voor onderzoeksmandaten en -projecten concreet wordt geïmplementeerd;
- het evenwicht tussen de middelen voor mandaten, projecten en uitrusting, inclusief een analyse van de bestaande noden;
- het toenemend belang van het interdisciplinair onderzoek;
- de groeiende internationalisering, ook in domeinen die niet als 'big science' kunnen worden aangemerkt.

1.2 Vorming van jonge onderzoekers

Vorming door onderzoek is één van de belangrijke opdrachten van de universiteiten.

Momenteel zijn er meerdere studies afgerond over de instroom van pas aan de universiteit afgestudeerde jongeren in het onderzoek en over hun loopbaanontwikkeling. De eindverslagen zijn of worden weldra beschikbaar.

Deze studies vormen een goede aanleiding om te onderzoeken of geen bijstellingen aan de regelgeving en aan de financieringskanalen noodzakelijk zijn om meer jongeren te laten doorstromen naar het onderzoek om vervolgens een doctoraatsdiploma te behalen.

2. Het technologisch basisonderzoek: kennis ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profitsector en de overheid

2.1 De Vlaamse onderzoeksinstituten: naar een verdere versterking van het Vlaams technologisch potentieel

Het Interuniversitair Micro-Electronica Centrum (IMEC)

Sinds zijn oprichting in 1984 is IMEC uitgegroeid tot het belangrijkste onafhankelijke micro-elektronica centrum in Europa.

De huidige beheersovereenkomst met het Interuniversitair Micro-elektronica Centrum loopt einde 2001 af. Momenteel is er een doorlichting aan de gang over de wijze waarop IMEC de doelstellingen van deze beheersovereenkomst heeft ingevuld. Daarnaast worden de uitdagingen en de bedreigingen voor de toekomstige werking van IMEC geïdentificeerd en worden er aanbevelingen geformuleerd met het oog op het versterken van de werking in de toekomst. Deze doorlichting is aan een consultantbureau toevertrouwd, dat zijn conclusies onder meer zal baseren op:

- een bevraging van de partners van IMEC, zowel de universiteiten als de binnen- en buitenlandse bedrijven;
- een kwantitatieve, onder meer bibliometrische analyse van de onderzoeksresultaten van IMEC;
- de bevindingen van een internationaal panel van onafhankelijke experts mede gebaseerd op een 3-daags bezoek aan IMEC.

Het eindrapport wordt begin november 2001 ingewacht.

Op basis van de in het rapport geformuleerde aanbevelingen zal een nieuwe beheersovereenkomst voor de periode 2002-2006 worden opgemaakt.

IMEC ontvangt van de Vlaamse overheid jaarlijks een dotatie van ruim 100 miljoen BEF. Door de sterk groeiende contractinkomsten vertegenwoordigt deze dotatie nog slechts circa 25% van de totale inkomsten van IMEC op jaarbasis.

Het Vlaams Interuniversitair instituut voor Biotechnologie (VIB)

De evaluatie van het interuniversitair instituut werd in 2000 afgerond.

De prestaties van het VIB werden in het algemeen als zeer goed beoordeeld en in overeenstemming met de beheersovereenkomst. De kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek is uitstekend, het valorisatiebeleid is op kruissnelheid gekomen en levert resultaten op in de vorm van licenties, internationale samenwerkingsakkoorden en de oprichting van spin-offs. De opdracht 'maatschappelijk luik' wordt professioneel uitgevoerd maar moet geheroriënteerd worden omdat het VIB als onderzoeksinstituut vaak als betrokken partij wordt beschouwd. De voornaamste opdracht zal liggen in het verstrekken van informatie in een voor de leek begrijpelijke taal. Relevante producten in het jaar 2000 zijn ettelijke maatschappijgerichte publicaties en de tentoonstelling "Eet 'es genetisch".

Op basis van de evaluatie werden een aantal aanbevelingen geformuleerd op knelpunten zoals een betere afstemming en samenwerking met de universiteiten, betere dienstverlening op het vlak van IPR (Intellectual Property Rights) voor de niet-VIB-departementen, versterkte aandacht en appreciatie voor de opleiding van onderzoekers, installatie van een vaste wetenschappelijke adviesraad.

Het opstellen van een kwaliteitsrangorde tussen de departementen en de regel dat na afloop van de 5-jarige beheerovereenkomst de twee minst performante departementen in competitie geplaatst worden, werd unaniem beschouwd als contraproductief voor de samenwerking tussen de VIB-departementen.

De nieuwe beheersovereenkomst dient rekening te houden met deze aanbevelingen. Deze zal nog in het najaar van 2001 aan de Vlaamse regering worden voorgelegd. De eerste overeenkomst met het VIB werd met één jaar verlengd tot eind 2001, teneinde continuïteit in de werking van de instelling te bewerkstelligen.

In september 2001 werd een oproep gelanceerd voor de vervanging van één departement. De definitieve toewijzing zal in de eerste helft van 2002 gebeuren.

De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)

De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek voert ten dienste van de overheid en de industrie onderzoek, ontwikkelings- en studiewerk uit in de domeinen energie, leefmilieu en materialen. De VITO ontvangt van de Vlaamse overheid jaarlijks een dotatie van ruim 1 100 miljoen BEF. De Vlaamse regering keurde in juli 2001 een nieuwe beheerovereenkomst met de instelling goed. Deze beheerovereenkomst bepaalt de strategie die VITO zal volgen in de periode 2001-2005:

- VITO zal het strategisch onderzoek dat ze op eigen initiatief uitvoert en dat gefinancierd wordt met de dotatie van de Vlaamse overheid als kernactiviteit verder versterken. Waar mogelijk zal dit in een intensere samenwerking met de universiteiten gebeuren.
- VITO zal haar activiteiten op een beperkter aantal technologievelden concentreren zodat met de beschikbare middelen een groter impact kan bereikt worden.
- Duurzame socio-economische ontwikkeling blijft een prioritair aandachtspunt.
- VITO zal zich meer klantgericht opstellen, zowel ten aanzien van de overheid als ten aanzien van de industrie. De recent doorgevoerde interne reorganisatie van VITO zal hiertoe bijdragen.
- VITO rekent erop dat haar samenwerking met de industrie en in het bijzonder met de KMO's fors zal toenemen.

Deze uitgezette strategie komt tegemoet aan de aanbevelingen van een in 1998, in opdracht van de Vlaamse regering, uitgevoerde sterkte/zwakte-analyse van de VITO.

De Vlaamse overheid zal de resultaten van de VITO nauwgezet blijven opvolgen aan de hand van performantie-indicatoren die in de nieuwe overeenkomst werden opgenomen. Een eerste analyse zal in de eerste helft van 2003 gebeuren. De basistoelage van de VITO wordt voortaan rechtstreeks gekoppeld aan de behaalde resultaten. Indien deze gunstig evolueren zal de toelage met 3% extra worden verhoogd, indien de resultaten zich in negatieve zin ontwikkelen zal de dotatie van VITO met 3% worden verminderd.

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Het Vlaams Instituut voor de Zee, opgericht in 1999, verschilt van de reeds genoemde onderzoeksinstituten, omdat het zelf immers geen onderzoek uitvoert. Het geeft als informatie- en coördinatieplatform het Vlaams zeewetenschappelijk onderzoek echter meer visibiliteit en uitstraling, zowel op regionaal, federaal als internationaal niveau. Het Vlaams Marien Datacentrum werkt actief mee in internationale netwerken. Het VLIZ geeft logistieke ondersteuning aan onderzoeksactiviteiten via het oceanografisch platform en verzorgt wetenschapsondersteunende activiteiten rond vulgarisatie en sensibilisering. Het VLIZ beheert tevens een mediatheek m.b.t. zeewetenschappelijk onderzoek.

Het accent zal in 2002 liggen op het verder inbouwen van de VLIZ-activiteiten in de federale en internationale kaders en programma's.

Sectoranalyses

Begin 2001 werden enkele sectoranalyses uitgevoerd met als doel na te gaan wat de economische impact is geweest van de investeringen van de Vlaamse regering tijdens het laatste decennium inzake biotechnologie en micro-elektronica.

Biotechnologie

In totaal heeft de Vlaamse overheid de afgelopen tien jaar circa 20 miljard BEF besteed voor O&O in de sector biotechnologie, waarvan 68% voor fundamenteel of strategisch onderzoek (VIB, FWO, BOF) en 32% voor activiteiten met economische finaliteit (IWT, GIMV, VIB).

Terwijl Vlaanderen in de jaren '80 al beschikte over een zeer sterk kennispotentieel en ook vandaag op internationaal topniveau in het onderzoek meedraait, is duidelijk een zwakte op het vlak van valorisatie vast te stellen. Pas de laatste jaren heeft de valorisatie in de sector biotechnologie een enorme toename gekend mede door de concentratie rond VIB en het GIMV/Biotechfonds. Door deze impuls is de economische valorisatie van het onderzoek in de biotechnologie vandaag vergelijkbaar met de toestand van de 'grote' biotechnologielanden zoals de VS, UK, Duitsland ongeveer 5 à 10 jaar geleden. Vandaag beschikt Vlaanderen al over een 30-tal pure biotechnologiebedrijven met een sterke octrooiportfolio. Vandaag stelt deze industrie rechtstreeks ongeveer 1 500 mensen te werk. Dit is een te beperkt resultaat. Daarom werd bijvoorbeeld in de beheersoverkomst met het VIB aan dit economisch aspect meer aandacht geschonken.

Micro-elektronica

De Vlaamse overheidsgelden ten gunste van de micro-electronica sector bedragen circa 2,5 miljard BEF per jaar. Over de laatste 5 jaar beschouwd neemt de dotatie aan IMEC hiervan een groot gedeelte voor haar rekening (47%). Verder betreft het voornamelijk de financiering van onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten door het IWT-Vlaanderen, binnen de klassieke industriële projecten (25%) enerzijds en binnen Medea (22%) anderzijds.

De micro-elektronicasector telt in Vlaanderen momenteel zo'n 51 bedrijven en stellen circa 4 300 mensen te werk. De sector kende in de periode 1995-1999 een gemiddelde jaarlijkse groei in toegevoegde waarde van 15%. 17 van de 51 bedrijven zijn spin-offs van IMEC. Daarnaast moet ook het generieke belang van de micro-elektronicasector in overweging genomen worden. In vergelijking met onze belangrijkste handelspartners presteert Vlaanderen uitstekend in het domein van de micro-elektronica.

Een mogelijke toekomstige bedreiging van de sector is het tekort aan hooggeschoolde arbeidskrachten. Hoe een economisch potentieel dat rekening houdt met de overheidsinspanning in die sector kan worden uitgebouwd, zal in de onderhandelingen over een nieuwe beheersovereenkomst met IMEC worden uitgetekend. Ook in de beslissing van de Vlaamse regering om verder deel te nemen aan MEDEA werd daar bijzondere aandacht aan besteed.

2.2 Het verder uitbouwen van het basisonderzoek

Het Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten (het GBOU-programma)

De Vlaamse regering heeft in 2000 het kader en de modaliteiten vastgelegd van het programma 'Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten' (GBOU). Dit programma is bedoeld als een volwaardig financieringskanaal voor universitair basisonderzoek. In het kader van het GBOU-programma kunnen Vlaamse onderzoeksgroepen projecten voor strategisch technologisch onderzoek indienen waarvan de resultaten op langere termijn een duidelijke toegevoegde waarde creëren op economisch of maatschappelijk vlak. Een basisdoelstelling is het realiseren van een brugfunctie tussen de onderzoekswereld enerzijds en de economie en de maatschappij anderzijds.

Het GBOU-programma wil de strategische niche bestrijken die gepositioneerd is tussen enerzijds het zuiver fundamenteel onderzoek en anderzijds het toegepast onderzoek binnen de normale O&O-horizon op korte tot middellange termijn van economische of maatschappelijke actoren. De essentie van het GBOU-programma kan als volgt samengevat worden:

- het uitvoeren van grensverleggende strategische wetenschappelijke-technologische onderzoeksprojecten van afdoende omvang met de beste beschikbare consortia (desgevallend over de instellingsgrenzen heen, zonder dit evenwel op te leggen);
- de gewenste finaliteit situeert zich op langere termijn en is van economische of maatschappelijke aard; het doel is het realiseren van een brugfunctie tussen de resultaten van academisch onderzoek en economische of maatschappelijke actoren in Vlaanderen. Het GBOU-budget is bedoeld als 'zaaigeld' voor wetenschappelijke doorbraken van waaruit in een verder stadium zinvolle technologische vervolgprojecten kunnen resulteren.

Voor de volgende GBOU-oproep, die betrekking heeft op het werkjaar 2002, worden geen structurele aanpassingen voorgesteld aan de basismodaliteiten van het programma. Centraal hierbij is de bottom up-benadering, waarbij vooraf geen thema's of domeinen worden vastgelegd. Het GBOU-programma is immers door de Vlaamse regering geconcipeerd na een grondige evaluatie van het vroegere STWW-programma. Ten gronde kan het GBOU-programma het beste tot ontplooiing komen onder een regime van min of meer constant beleid met periodiek terugkerende oproepen zodat de indieners zich permanent hierop kunnen instellen.

Op basis van de ervaringen met de eerste GBOU-oproep 2000-2001 wordt wel tegemoetgekomen aan de pertinente vraag van de onderzoekers naar een grotere tijdsperiode voor de voorbereiding van de projectvoorstellen. Dit gebeurt door de nieuwe oproep 2002 reeds te lanceren vanaf het begin van het academiejaar, in oktober 2001. De uiterste indieningsdatum van de volledige projectvoorstellen (februari 2002) en de datum waarop advies wordt uitgebracht over de projectselectie (juni 2002) kan dan behouden blijven, opdat de beste onderzoekers kunnen aangeworven worden op de goedgekeurde projecten bij het einde van het academiejaar.

Voor het behoud van de dynamiek van het GBOU-programma en de wenselijke continuïteit ten aanzien van de universitaire onderzoeksploegen, en zonder vooruit te lopen op de implementatie van de herstructurering van het Vlaams ministerie, wordt het beheer van de oproep 2002 toevertrouwd aan het IWT-Vlaanderen.

Voor de oproep 2001-2002 werden in het totaal voor meer dan 3 miljard BEF aan onderzoeksvoorstellen ingestuurd. Hiermee wordt duidelijk aangetoond dat er binnen het Vlaams wetenschaps- en technologisch innovatiesysteem een duidelijke behoefte is aan een specifiek financieringskanaal voor basisonderzoek aan de universiteiten.

Gelet op het belangrijk potentieel dat aanwezig is, worden de middelen die in de begroting van volgend jaar zijn ingeschreven voor de nieuwe oproep voor het programma 'Generisch Basisonderzoek aan de Universiteiten' verhoogd met 270 miljoen BEF.

Het verder uitbouwen van het basisonderzoek

De regeerverklaring en de beleidsnota voorzien, van bij de start van de legislatuur, dat een initiatief zou worden genomen ter ondersteuning van het basisonderzoek. Het blijkt inderdaad dat men tussen het academisch onderzoek, gesteund door het FWO-Vlaanderen, en het meer korte termijns-industrieel onderzoek dat wordt gesteund door het IWT een grote kloof ligt. Het GBOU-programma biedt hier gedeeltelijk een antwoord op. Maar er is behoefte aan een sterker en een meer geïntegreerd initiatief.

Deze nood werd aan de Vlaamse regering gemeld door zowel de universiteiten als door de industrie. Initiatieven zijn daartoe reeds uitgewerkt maar een uitbouw van een veel sterkere actie terzake is een prioriteit voor de Vlaamse regering. Minister Van Mechelen heeft in zijn begroting bijkomend 250 miljoen BEF voorzien om daar volgend jaar een aanvang mee te nemen. Andere middelen zullen in dit initiatief ingebracht worden, zodat dit in de loop van volgend jaar duidelijk vorm moet kunnen krijgen.

Dit initiatief voor technologisch basisonderzoek moet een brug zijn die niet alleen het hoger vermelde hiaat opvangt maar waar onze industrie en onze universiteiten verder samenwerken. Er is nood aan een financiering van onderzoeksgroepen die op iets langere termijn, vier à vijf jaar, kunnen samenwerken en die dit kunnen doen met een voldoende kritische massa. Dit onderzoek zal ook een industriële relevantie moeten hebben, zodat aan de vele vragen die terzake vanuit het bedrijfsleven werden gesteld een antwoord zou kunnen gegeven worden. Het nieuwe initiatief dat de komende maanden gestalte zal krijgen, moet aan deze criteria voldoen.

In het kader van de reorganisatie van het Vlaams overheidsapparaat, wordt naast het IWT en het FWO-Vlaanderen een Vlaams agentschap voor basisonderzoek voorzien binnen het beleidsdomein wetenschappen en technologische innovatie.

In de beleidsnota van einde 1999 werden reeds initiatieven rond nanotechnologie en beeld-en spraaktechnologie vermeld. Er zal worden onderzocht of concrete acties in het nieuwe kader voor basisonderzoek moeten ingepast worden.

2.3 Het uitbouwen van de hogescholen als volwaardige partners

De hogescholen in Vlaanderen verrichten vaak kwalitatief hoogstaand onderzoek. Traditioneel staan ze bovendien dicht bij het bedrijfsleven en zijn ze goed geplaatst om diensten aan de bedrijven te verlenen, ook aan kleinere bedrijven in minder hoogtechnologische sectoren.

In het verleden bleken de middelen waarover de hogescholen kunnen beschikken voor deze taken echter dikwijls te beperkt. Om hieraan in enige mate tegemoet te komen, besliste de Vlaamse regering eind 1996 een specifieke ondersteuning op te zetten om de interactie tussen de hogescholen en de niet-technologie gedreven bedrijven te bevorderen, met als voornaamste doel de implementatie van kennis in de bedrijven.

In het kader van het zogenaamde HOBU-fonds werd sindsdien jaarlijks een oproep voor projecten gelanceerd. In de vijf voorbije oproepen werden in totaal 108 projecten geselecteerd, voor een totaalbedrag van 990 miljoen BEF. Telkens betreft dit projecten uitgevoerd door een hogeschool, in nauwe samenwerking met een groep bedrijven die zich verenigen in een gebruikerscommissie en met ondersteuning van een wetenschappelijke partner. In totaal zijn circa 625 bedrijven (voornamelijk bedrijven met een beperkte innovatie-ervaring) als bevoorrechte gebruikers bij deze projecten betrokken.

Uit analyses die in 2000 en 2001 werden uitgevoerd, blijkt dat deze projecten enerzijds de band en de samenwerking tussen de hogescholen en de industrie verstevigen, wat de betrokken hogescholen toelaat hun op praktijk gebaseerd onderwijs zo concreet mogelijk af te stemmen op de actuele noden van de industrie; anderzijds leidt de samenwerking van de betrokken hogescholen met de expertisecentra (universiteiten, hightech-bedrijven, ...) die als wetenschappelijke partner optreden tot een permanente actualisering van de technologische kennis van de betrokken hogeschooldocenten. Deze kennis wordt in directe lijn overgedragen op de hogeschoolstudenten, die in hun opleiding tevens gebruik kunnen maken van de via de projecten verworven state-of-the-art labo-uitrusting of apparatuur.

Naar de toekomst dient verdere ondersteuning gegeven aan de verankering van de verworven kennis in de hogescholen en de valorisatie van de projectresultaten, zowel binnen als buiten de hogescholen. Een belangrijk element hierbij is de stimulering van de samenwerkingsverbanden tussen de onderzoeksgroepen van verschillende hogescholen en de actieve inschakeling van de hogescholen in de uitvoering van het innovatiebeleid.

Een nieuwe oproep met een budget van 240 miljoen BEF wordt eind 2001 gepubliceerd met het oog op de selectie van projecten, die kunnen aanvangen bij de start van het volgend academiejaar.

De op stapel staande associaties tussen hogescholen en universiteiten zullen aan het onderzoek dat in de hogescholen wordt verricht een belangrijke meerwaarde geven. Immers in het ontwerp van decreet dat in voorbereiding is om de graduate-undergraduate structuur, gekoppeld aan de bachelor- en masterstitel in te voeren in het Vlaams hoger onderwijs wordt voorzien dat de hogescholen voor de twee cycli-opleidingen slechts de masterstitel kunnen verlenen, indien ze deel uitmaken van een associatie waarvan de universiteit de nodige capaciteit heeft om in te staan voor de academisering van deze opleiding. Zo niet, dient een samenwerkingsovereenkomst te worden afgesloten met een andere universiteit die genoemde capaciteit wel heeft. Rekening houdend met de eigenheid van elke instelling, zullen de decretale bepalingen de maximale vrijheid laten aan de instellingen en de associaties om dergelijke samenwerkingsovereenkomsten af te sluiten.

Deze herschikking moet de academisering van de twee cycli-hogeschoolopleidingen mogelijk maken. Deze academisering veronderstelt onder meer dat de professoren van de hogescholen die zich willen inschakelen in de universitaire onderzoeksstructuur, binnen hun opdracht hiervoor de nodige tijd krijgen. Ook de assistenten die dit wensen en hiervoor de nodige capaciteiten hebben, moeten een doctoraat kunnen voorbereiden. Hiermee zal het in de hogescholen aanwezige wetenschappelijk potentieel in het onderzoek worden ingeschakeld. Essentieel hierbij is wel dat de aansturing van het onderzoek steeds door de universitaire Onderzoeksraden gebeurt. Dit biedt de beste garantie op een hoogstaande kwaliteit en vermijdt een versnippering van de middelen.

Bovendien zullen de associaties het hele spectrum van onderzoek, technologische innovatie en dienstverlening bestrijken. Hierbij zal meer dan thans het geval is, het aanwezige potentieel van de één cyclushogescholenopleidingen kunnen worden benut door in te spelen op de technologische, technische en maatschappelijke noden die dicht bij de gebruiker staan. De instellingen binnen een associatie zullen ook – met respect voor de eigenheid van de verschillende instellingen en opleidingen – onderling moeten komen tot duidelijke taakafbakeningen en -afspraken.

3. Meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven

3.1 Voorwaarden creëren om de technologische innovatie in de bedrijven te verhogen

De hervorming van het IWT-Vlaanderen

Het IWT is in zijn naam (voortaan Instituut voor de aanmoediging van Wetenschap en Technologie in Vlaanderen), in zijn structuren en opdrachten hertekend door het zgn. Innovatiedecreet van 18 mei 1999, althans wat de grote krachtlijnen ervan betreft. De concrete invulling ervan vereiste immers een reeks beslissingen en uitvoeringsbesluiten vanwege de Vlaamse regering.

Begin 2001 werd de raad van bestuur opnieuw samengesteld waarna ook de directieverantwoordelijkheden en -structuren konden worden herzien.

Ook de personeelsformatie en het personeelsstatuut zijn aan hervorming toe. De voorbereidende werkzaamheden terzake moeten uitmonden op de beleidsbeslissingen eind 2001 – begin 2002. De acties van het IWT-Vlaanderen worden grondig hervormd. De drie vooropgestelde reglementaire steunbesluiten van het innovatiedecreet zijn klaar: het O&O-

besluit voor steun aan bedrijven (zie hierna); het besluit tot steun aan Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden (VIS) en het besluit tot steun aan de universitaire interfacediensten (zie verder).

Ook de andere acties onder beheer van het IWT zijn aan herbronning toe: het STWW-programma werd omgevormd tot GBOU (Generisch Basisonderzoek aan de universiteiten; zie hoger). De actieradius van het HOBU-fonds dient verbreed te worden.

De te beheren steunmiddelen (circa 6 miljard BEF/jaar) en de overige opdrachten van het IWT-Vlaanderen zijn tijdens de laatste jaren zeer sterk gegroeid. De vooropgestelde toename in het personeelsbestand (+ 15%) moet de dienstverlening aan innoverend Vlaanderen op peil houden. Tegelijkertijd moet gewerkt worden aan productiviteitsverbeteringen. Die worden deels behaald door ingrijpende administratieve vereenvoudiging van procedures, die in de eerste plaats de klanten ten goede komen. Het percentage van de werkmiddelen voor het IWT t.o.v. het te beheren steunvolume bedroeg gemiddeld 7,14% in de periode '92-'99. In 2000 bedroeg dit 6,62% en voor 2001-2002 wordt maximum 6% vooropgesteld. Hierbij dient gewezen op het feit dat een aantal taken en opdrachten niet verbonden zijn met financiële steunverlening.

IWT-Vlaanderen en Duurzame Ontwikkeling

Het Vlaams regeerakkoord voorziet expliciet een stijging in het aandeel van de steunverlening door het IWT voor projecten gericht op Duurzame Ontwikkeling, inzonderheid inzake milieu en energie. Het IWT werd belast met het uitwerken van een praktische richtlijn waarbij enerzijds de karakteristieken van dergelijke projecten nader moeten omschreven worden en waarbij anderzijds de modaliteiten inzake selectie en steunverlening dusdanig dienen te zijn dat het beoogde resultaat kan bereikt worden. Hierbij wordt tevens een beroep gedaan op de VITO-expertise in deze. Internationale 'benchmarking' moet eveneens nuttige informatie opleveren.

De problematiek is niet alleen relevant voor bedrijfsprojecten maar evenzeer voor projecten binnen andere steunprogramma's (GBOU, HOBU-fonds, enz.). Moet dit blijven? Ja. Het is de bedoeling om nog in 2001 een voorstel hiervoor voor te leggen aan de Vlaamse regering.

Het besluit tot steun aan bedrijfs-O&O

De steun aan O&O-projecten van bedrijven was gereguleerd door het zgn. FIOV-besluit van 23 oktober 1991. Een ingrijpende actualisering ervan drong zich op. Dit veronderstelde een procedure inzake advisering (VRWB, SERV, IWT), een akkoord van de Europese Commissie (mededingingsregels) en tenslotte het advies van de Raad van State. Het finale ontwerp wordt door de Vlaamse regering goedgekeurd begin oktober 2001. Een aantal implementatie-aspecten werden in parallel uitgewerkt door het IWT en zijn raad van bestuur. De nieuwe reglementering mikt onder meer op een verbreding van de subsidieerbare kostenbasis en op een aantal administratieve vereenvoudigingen.

Zo zullen voortaan de integrale personeelskosten worden aanvaard (inclusief extra-legale voordelen). De werkkosten worden doorgaans a rato van 80% van de personeelskosten aanvaard. De administratieve bepalingen inzake overeenkomsten en verslaggeving worden tot hun essentie beperkt. Industrieel basisonderzoek wordt, zoals in het verleden, 50% gesubsidieerd. Prototype-ontwikkeling geniet van 25% subsidie. Voor KMO's (tot 250 werknemers) komt hier 10% bovenop. Nieuw is dat voor KMO's ook (rentedragende)

‘achtergestelde leningen’ extra kunnen worden toegekend. Subsidies kunnen verleend worden tot maximum 80% van de projectkosten. Dit zal in het bijzonder startende ondernemingen en spin-offs met een beperkte toegang tot de kapitaalmarkt ten goede komen.

Voor KMO's zijn bovendien sterk vereenvoudigde procedures en indieningsvoorwaarden voorzien (de zgn. KMO-Innovatiestudies en KMO-Innovatie-projecten). Het IWT is, in samenwerking met intermediaire organisaties voor KMO's, belast met een ruimere bekendmaking van de mogelijkheden terzake. Een grote mediacampagne is hiertoe gepland in het najaar van 2001.

Door de implementatie van deze regel zullen alle Vlaamse bedrijven een ruimere financiering van hun onderzoeksprojecten krijgen. Het gaat hier om een stijging van ongeveer 15%. Dit is een belangrijke horizontale maatregel die duidelijk te verkiezen is boven impulsprogramma's die deze hogere financiering slechts voor een aantal sectoren voorbehouden. Deze verschuiving was aangekondigd in de beleidsnota en wordt hier verwezenlijkt.

3.2 Voorwaarden creëren om meer samenwerking tot stand te brengen tussen kenniscentra en bedrijven en tussen bedrijven onderling bij onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten

Zoals aangekondigd in de beleidsnota ‘Wetenschaps- en Technologiebeleid 2000-2004’ wordt werk gemaakt van de verdere uitbouw van technologische excellentiepolen met als doel vanuit een specifieke technologische probleemstelling de Vlaamse industrie te ondersteunen.

De voertuigsector

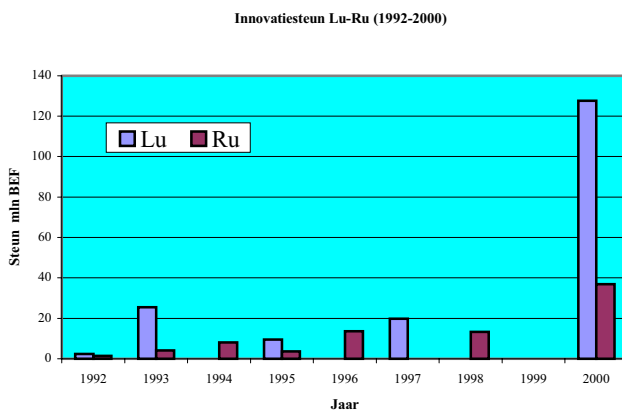
Een belangrijk project op dit vlak, reeds aangekondigd in de beleidsnota, is het opzetten in Limburg van een kenniscentrum voor de toeleveranciers aan de voertuigindustrie. Op deze wijze wenst men bij te dragen tot een hogere competitiviteit van Vlaamse toeleveranciers naar deze belangrijke economische sectoren. Dit initiatief omvat zowel het uitbouwen van een belangrijk, specifiek testcentrum voor deelstructuren voor voertuigen, het Vlaams Engineering- en Testcentrum (VETC nv), als het creëren van een ondersteunende structuur voor kennisverspreiding, onderzoek en het stimuleren van samenwerking onder de naam Flanders' DRIVE vzw.

Voor dit omvangrijk initiatief, waarin samengewerkt wordt tussen de betrokken bedrijven, de Europese Commissie via de EFRO-fondsen en de Vlaamse overheid, werden een aantal belangrijke beslissingen genomen. Nadat de Vlaamse regering op 6 oktober 2000 definitief groen licht gaf voor steun aan VETC en Flanders' DRIVE, op voorwaarde dat de co-financiering van EFRO werd verkregen, beoordeelde in juni 2001 het managementcomité voor de Europese steunprogramma's Limburg het dossier VETC principieel gunstig. In juli 2001 besliste de Vlaamse regering tenslotte tot de oprichting van VETC als dochter van de PMV, zodat in het najaar de verdere operationalisering kan plaatsvinden. Parallel aan de bouw van de infrastructuur, wordt de competentie-opbouw en samenwerking binnen Flanders' DRIVE gestart. Dit initiatief is intussen formeel gestart op 2 oktober 2001.

De lucht- en ruimtevaart

Hoewel vorige regeringen geregeld het belang van de lucht- en ruimtevaart sectoren als technologische innovatoren hebben onderstreept, werden er in Vlaanderen weinig initiatieven genomen m.b.t. de specifieke innovatienoden van deze sectoren.

In 2000 werd er door de Vlaamse regering een eerste aanzet gegeven tot het uitwerken van een eigen lucht- en ruimtevaartbeleid. Om de bedrijven te ondersteunen in hun kwalificatietraject m.b.t. de civiele vliegtuigbouw werd het 'Vlaams Actieprogramma Luchtvaart' geïmplementeerd. In volgende figuur wordt de door het IWT toegekende steun voor de lucht- en ruimtevaart (Lu-Ru) weergegeven voor de periode 1992-2000. Uit de figuur blijkt duidelijk dat de steun aan de civiele vliegtuigbouw in 2000 een gevoelige stijging kende onder impuls van het actieprogramma.

De Vlaamse regering besliste tevens om in te staan voor een (co-)financiering van 40% van de aanvaarde ontwikkelingskosten of 'Non Recurring Costs' (NRC) van de Vlaamse bedrijven die deelnemen aan het lopende Airbusprogramma A340-500/600. Aan het IWT werd de opdracht gegeven om deze beslissing te implementeren.

Om een toekomstgerichte beleidsoptie uit te bouwen m.b.t. de lucht- en ruimtevaart werd aan het IWT de opdracht gegeven om de noden aan innovatiesteun te inventariseren en gepaste financieringsinstrumenten uit te werken. De IWT-studie werd in het najaar van 2000 gefinaliseerd. In deze strategische studie wordt, zowel voor de vliegtuigbouw als de ruimtevaart, een overzicht gegeven m.b.t. de industriële actoren in Vlaanderen, de omgeving waarin ze opereren, de specifieke noden van de sectoren, de rationale en het juridisch kader m.b.t. directe en indirecte innovatiesteun. De studie toont aan dat een aantal activiteiten in het innovatietraject nog niet ondersteund worden.

Zo is er een relevante groep van nieuwe spelers die activiteiten wensen te ontplooiën in de lucht- of ruimtevaart en dus nood hebben aan een ondersteuning van hun kwalificatietraject. Vandaar dat een gepast financieringsinstrument uitgewerkt wordt ter ondersteuning van kwalificatietrajecten. Door de hoge investering en de lange terugverdientijd zijn de toegangsdrempels tot de internationale lucht- en ruimtevaartprogramma's vaak van commercieel-financiële aard. Ten einde de financiële drempel voor de Vlaamse bedrijven te beperken, wordt er een zgn. NRC-steunmechanisme voorzien waar de Vlaamse bedrijven beroep kunnen op doen om hun bijdrage aan het programma te prefinancieren.

Na goedkeuring door de Vlaamse regering zal aan het IWT de opdracht gegeven worden om deze nieuwe financieringsinstrumenten te implementeren, zodat het innovatiebeleid m.b.t. de lucht- en ruimtevaart in Vlaanderen optimaal aansluit bij de reële noden van de bedrijven en hun onderzoekspartners.

Toepassingen inzake teledetectie

Beeldverwerking uit gegevens afkomstig van satellieten vormt een steeds belangrijker economische sector met steeds meer toepassingen. De Vlaamse universiteiten en ook VITO hebben inzake teledetectie een belangrijke knowhow opgebouwd. In de beleidsbrief van oktober 2000 werd reeds de noodzaak beschreven om in dit domein een initiatief te ontwikkelen. Dit initiatief moet ervoor zorgen dat:

- de in Vlaanderen opgebouwde expertise in de universiteiten en onderzoeksinstituten geconsolideerd en verder uitgebouwd wordt. De klassieke financieringskanalen voor onderzoek blijken ontoereikend om dit sterk ontwikkelde domein nog voldoende te kunnen ondersteunen;
- de beschikbare ontwikkelde kennis en expertise omgezet wordt naar toepassingen die relevant zijn voor de publieke en de privé-sector.

Er werd recent een voorstel geformuleerd tot de oprichting van een Incubatiepunt Ruimtelijke Informatieverwerking (IRI) met als doelstellingen:

- het bundelen van beschikbare deskundigheid en het stimuleren van netwerkvorming met al de betrokken actoren in Vlaanderen;
- het stimuleren van technologie- en productontwikkeling via projecten met onderzoeksinstituten, bedrijven en overheidsdiensten, en de commercialisering van de resulterende innovatieve producten en diensten;
- ondersteunen van de Vlaamse overheidsdiensten in de aanwending van geactualiseerde ruimtelijke informatie voor het nemen en uitvoeren van beleidsbeslissingen. Dit gebeurt door het ontwikkelen en ter beschikking stellen van gespecialiseerde instrumenten voor informatieverwerking die optimaal gebruik maken van bestaande en nieuwe gegevensbronnen.

Het Incubatiepunt dient gezien als een samenwerking tussen de publieke en de privé-sector. De Vlaamse overheid bouwde in dit domein reeds een bepaalde kennis op via de afdeling 'Ondersteunend Centrum GIS-Vlaanderen' (OC/GIS-Vlaanderen) bij de Vlaamse Landmaatschappij. Met het decreet houdende het Geografisch Informatie Systeem Vlaanderen (GIS-Vlaanderen) van juli 2000 creëerde de Vlaamse overheid een kader waarbij structureel de aanmaak, het gebruik, de uitwisseling en het beheer van geografische informatie binnen haar instellingen wordt geoptimaliseerd. Het voorgestelde IRI zal een positie invullen stroomafwaarts van de gegevensproducenten en het OC/GIS-Vlaanderen en stroomopwaarts van de eindgebruikers (overheid en privé-gebruikers).

Om de haalbaarheid van het IRI-voorstel te toetsen werd recent een studie opgestart die volgende aspecten zal nagaan:

- de concrete noden aanwezig bij de bevoegde overheid;
- het toekomstig commercialiseringspotentieel;
- de beschikbare deskundigheid in Vlaanderen (bij universiteiten, onderzoeksinstituten, administraties en bedrijven).

Daarnaast zal ook een beslissings- en organisatiestructuur voor het IRI worden voorgesteld.

Vlaams huis van de logistiek

Reeds in de beleidsnota werd aangekondigd dat een initiatief zou ontwikkeld worden voor logistiek en dit – wellicht – in Antwerpen. De grootste logistieke activiteit bevindt zich immers rond de Antwerpse haven. Het initiatief om een dergelijk center of excellence op te richten is door het Antwerpse bedrijfsleven genomen. Samen met een economische studie die het belang van de sector onderstreept, bleek dat de onderzoeksmatige ondersteuning van deze sector zwak is. Vanuit deze sector waren bij het IWT bijvoorbeeld nauwelijks projecten ingediend. Daarom dient aan dit ruim opgezet initiatief dat de Vlaamse logistiek wereldwijde bekendheid en ondersteuning wil geven, een sterke innovatiepoot gegeven te worden.

Een voorstel werd door de Universiteit van Antwerpen en het bedrijfsleven gezamenlijk opgesteld. Dit jaar zal een uitgewerkt dossier aan de Vlaamse regering worden voorgelegd. De samenwerking tussen een excellente onderzoekspool en het bedrijfsleven dient aanleiding te geven tot een versterking van deze belangrijke economische sector.

Overige strategische domeinen

Ook voor andere strategische domeinen waarin Vlaanderen een bepaalde kritische massa heeft ontwikkeld, zou het nuttig kunnen zijn om specifieke initiatieven te lanceren die op termijn de economische slagkracht van Vlaanderen kunnen versterken.

In de beleidsnota van eind 1999 werden reeds nanotechnologie en beeld- en spraaktechnologie vermeld. Nanotechnologie wordt wereldwijd erkend als een zeer belangrijk onderzoeksdomein. Verschillende landen hebben hierrond specifieke onderzoeksprogramma's lopen. Er werd een werkgroep met Vlaamse experts uit dit onderzoeksdomein opgericht met de bedoeling om de sterktes en de opportuniteiten in Vlaanderen in kaart te brengen. Ook beeld- en spraaktechnologie blijft een voor Vlaanderen potentieel interessant domein.

Teneinde de operationaliteit hiervan te optimaliseren zal nagegaan worden of deze initiatieven niet in het ruimere kader van het hogervermelde initiatief 'Basisonderzoek' kunnen opgenomen worden.

3.3 Ontwikkelen van een beleid gericht op minder innovatieve bedrijven

Het KMO-programma

In maart 2001 lanceerde IWT-Vlaanderen een nieuw programma ter stimulering van innovatie in de Vlaamse KMO's. Dit nieuwe KMO-programma vervangt vroegere financiële steunmaatregelen t.b.v. KMO's en brengt deze onder één noemer. Dit moet een éénduidiger communicatie naar de bedrijven toe bewerkstelligen alsook de enige loketfunctie van IWT-Vlaanderen bevorderen.

De implementatie van het KMO-programma is gepaard gegaan met een bijzondere aandacht voor administratieve vereenvoudiging, niet alleen op het niveau van de aanvraagformulieren maar ook inzake te leveren opvolgingsverslagen en dergelijke. Tevens zijn de evaluatiecriteria om in aanmerking te komen voor financiële steun beduidend versoepeld, in die zin dat creatieve en intelligente toepassing van bestaande technologie om tot innovatie te komen en daarbij een relevante technologische kennismeerwaarde te realiseren reeds voor steun in aanmerking kan worden genomen. Onderzoek naar of ontwikkeling van nieuwe technologieën

op zich is niet langer een noodzakelijkheid voor steun. Daarnaast is het gamma aan subsidieerbare activiteiten verder verruimd met voor de innovatie noodzakelijk geachte en ondersteunende activiteiten, ook van niet-technologische aard.

Aldus richt de Vlaamse overheid zich met dit nieuwe KMO-programma tot een verruimd KMO-publiek, waar alle tot innovatie bereide KMO's, ook deze zonder een expliciete O&O-afdeling of -historiek, aan bod kunnen komen en gestimuleerd worden tot het daadwerkelijk overgaan tot innovatie.

De Vlaamse regering trekt voor dit programma een budget uit van 800 miljoen BEF gespreid over 2 jaren.

IWT-Vlaanderen beheert het KMO-programma en staat in voor de uitvoering ervan en, te gepasten tijde, de evaluatie van het succes van het programma.

Een verdubbeling van het aantal gesteunde projecten op twee jaar tijd wordt nagestreefd.

3.4 Optimaliseren van de middelen ter stimulering van het innovatieklimaat

Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden

Het financieringsbesluit betreffende de Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden zal in 2001 eindelijk volledig operationeel worden. Dit belangrijk instrument voor IWT-Vlaanderen moet het mogelijk maken het landschap van intermediairen, actief in de aanmoediging van technologische innovatie in het bedrijfsleven, te stroomlijnen en transparant te maken. Naast het zogenoemde O&O-besluit, dat in oktober 2001 van kracht is geworden en dat de rechtstreekse financiële steun aan bedrijven regelt, is dit het tweede belangrijkste instrument voor de uitvoering van de decretale opdrachten voorzien in het decreet op de aanmoediging van technologische innovatie in het bedrijfsleven van 18 mei 1999 voor IWT-Vlaanderen.

De aanmelding bij de Europese Commissie ter onderzoek voor conformiteit met de mededingingsregels van de Europese Unie is reeds medio 2000 gebeurd. Tot op heden is er geen definitief antwoord van de diensten van de Commissie. Niettemin zijn er signalen dat dit nu op relatief korte termijn mag verwacht worden. Na het inwinnen van het advies van de Raad van State kan het besluit dan definitief worden goedgekeurd door de Vlaamse regering. De prognose hiervoor is dat dit kan gebeuren eind 2001, begin 2002. Eenmaal dit proces is afgerond, ontstaat er een stevige juridische basis voor de steun aan de Innovatie Samenwerkingsverbanden.

De belangrijkste beleidswijziging die dit besluit zal veroorzaken, is dat de financiering van de Innovatie Samenwerkingsverbanden niet meer ad hoc zal gebeuren, maar volgens duidelijke spelregels die voor iedere Vlaamse burger kenbaar zullen zijn. In dit kader wordt afgestapt van de structurele financiering van organisaties, zoals dit bijvoorbeeld het geval was voor bepaalde zogenaamde clusterverbanden. Naar beleidseffectiviteit toe werd nagegaan welke activiteiten essentieel zijn in het intermediëeringsproces tussen de kennisaanbieders en de kennisvragers. Drie werden als essentieel ervaren, met name:

1. **collectief onderzoek:** onderzoek en studies gericht op het verwerven, het bundelen en het vertalen van technologische kennis tot bruikbare innovatietoepassingen ten behoeve van een ruime collectiviteit van bedrijven. De resultaten van dit onderzoek moeten leiden tot een aantoonbare economische en/of sociale en ecologische meerwaarde en dienen

gevaloriseerd te worden naar een zo ruim mogelijke groep van bedrijven gevestigd in de Europese Unie en in Vlaanderen in het bijzonder.

2. **verstrekken van technologie-advies:** een bundeling van activiteiten die tot doel hebben bedrijven bij te staan bij het oplossen van technologische problemen ten behoeve van product- en procesinnovatie, door eerstelijnsadvies en doorverwijzing naar andere competente kenniscentra.
3. **technologische innovatiestimulering:** een bundeling van activiteiten die tot doel hebben bedrijven, in het bijzonder KMO's, bewust te maken van het belang van technologische innovatie en hen hierbij te ondersteunen door eerstelijnszorg en verdere doorverwijzing, en in voorkomend geval hen te begeleiden bij de aanvraag en de verdere opvolging van een dossier voor het verkrijgen van overheidssteun inzake technologische innovatie.

Deze drie activiteiten worden gebundeld tot vier projecttypes die door de aanvragers kunnen ingediend worden, met name:

1. **projecten van collectief onderzoek:** de kern hiervan vormen activiteiten van collectief onderzoek waarbij het onderzoekstraject het ruime wetenschappelijk-technologisch spectrum tot voorwerp heeft, van strategisch basisonderzoek tot en met vertaalonderzoek. Het essentieel criterium is dat het onderzoek belangrijk is voor de collectiviteit van bedrijven waarvoor het is opgezet. Een steunpercentage van 50% op de aanvaardbare kosten wordt voorzien.
2. **projecten van technologische dienstverlening:** dit omvat zowel het verstrekken van technologisch advies op vraag van de bedrijven zelf als het ondernemen van een aantal initiatieven, bij voorkeur met collega's, om bepaalde innovatieve aspecten van een technologie naar de bedrijven toe te brengen. De dienstverlening die hier wordt betoelaagd heeft bij uitstek een technologische inslag. Het technologisch profiel van de uitvoerder is dan ook zeer belangrijk. Een steunpercentage van 80% op de aanvaardbare kosten is voorzien.
3. **projecten van thematische innovatiestimulering:** beogen activiteiten van innovatiestimulering, gericht naar een groep van bedrijven verbonden door een gemeenschappelijk technologische thematiek, met als doel de netwerking en de synergie tussen de bedrijven te bevorderen. De uitvoerder dient de groep van bedrijven waarmee dient samengewerkt zeer goed te kennen en het vertrouwen ervan te genieten. Een steunpercentage van 80% op de aanvaardbare kosten is voorzien.
4. **projecten van subregionale innovatiestimulering:** beogen activiteiten van innovatiestimulering gericht naar alle bedrijven gelegen in een welbepaald gebied waarbij de bedrijven een eerstelijnszorg rond innovatie wordt aangeboden. Essentieel hierbij is de verbinding naar de tweede lijn (gespecialiseerde kennisdiensten), die op een vlotte, ongebonden en efficiënte manier dient te worden georganiseerd. Een verbinding met de initiatieven genomen op het vlak van het economisch beleid, met name de organisatie van een herkenbaar loket op provinciaal niveau waar ondernemingen met hun vragen rond economie, tewerkstelling en innovatie terecht zullen kunnen, dient nog nadere concretisering te krijgen. Eveneens is hiervoor een steunpercentage van 80% op de aanvaardbare kosten voorzien.

Een eerste oproep voor het indienen van deze projecten werd voorzien in het najaar 2001. De selectie van de projectvoorstellen zal afgerond zijn begin 2002, zodat medio 2002 deze dienstverlening naar de bedrijven volledig operationeel zal zijn.

Naar omvang van de te ontwikkelen dienstverlening zijn de volgende cijfers richtinggevend:

- 10 à 15 projecten thematische innovatiestimulering;
- 4 à 5 innovatiebegeleiders (in voltijdse eenheden) per provincie (subregionale innovatiestimulering);
- 20-tal projecten technologische dienstverlening per jaar (volledig netwerk ongeveer 50 voltijdse adviseurs);
- 25-tal projecten collectief onderzoek per jaar (50 projecten in uitvoering).

De projecten hebben een duur van 2 x 2 jaar.

Ten gevolge van de hertekening van de steun aan intermediären op Vlaams niveau, dient ook een nieuwe inhoud te worden gegeven aan het samenwerkingsakkoord betreffende de financiering van de collectieve centra. Dit akkoord tussen de federale overheid en de drie gewesten van 5 mei 1995 regelde de co-financiering van de projecten collectief onderzoek en technologische dienstverlening op initiatief van de collectieve en gelijkgestelde onderzoekscentra. Dit akkoord werd door het Vlaams gewest opgezegd in 2001. Voor de behandeling van de projecten ingediend in 2002 dienen nieuwe modaliteiten in coöperatie te worden voorzien. Onderhandelingen met de andere gewesten zullen daartoe worden opgestart.

IWT-Vlaanderen krijgt een ruimere opdracht. Naast de selectie en de administratieve opvolging van de projecten en de besteding van de middelen zullen de klemtonen liggen op: stimulering van zelfmanagement, opvolging via boordtabellen en bespreking in gebruikerscommissies, realiseren van afgesproken resultaten om de nodige beleidseffecten te bewerkstelligen. De financiële opvolging daarentegen zal tot een minimum worden beperkt. Deze nieuwe accenten passen in het kader van een administratieve vereenvoudiging en opvolging van de doelmatigheid.

Naar efficiëntie toe krijgt IWT-Vlaanderen de opdracht om de benadering van de bedrijven, in het bijzonder de KMO's, door de intermediären beter op elkaar af te stemmen. Hiermee wordt ingegaan op de kritiek dat de intermediären weinig of slechts zeer beperkt samenwerkten. Bedrijven kregen verschillende adviseurs over de vloer, alle met een gelijkaardige en gelijklopende boodschap. Dit zal in de toekomst veranderen. Concreet zal dit gebeuren door het afspreken van duidelijk afgebakende samenwerkingsprojecten tussen de Innovatie Samenwerkingsverbanden. Deze projecten zullen geanimeerd worden door IWT-Vlaanderen. De definitie en de omvang van deze projecten zal in onderling overleg worden afgesproken. Dit wordt de uitdaging voor de komende jaren.

In afwachting van de operationalisering van de Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden werden bestaande initiatieven inzake clusterwerking en dienstverlening verlengd.

3.5 Het versterken van de werking van de interfacediensten

In artikel 7 van het decreet ter aanmoediging van technologische innovatie van 18 mei 1999 wordt de basis gelegd voor het verlenen van financiële steun aan interface activiteiten. De voorwaarden moeten worden vastgelegd in een reglementair besluit van de Vlaamse regering.

Het initiatief dient de universiteiten aan te moedigen om hun rol in de economische innovatie van Vlaanderen te versterken. Van de universiteiten wordt verwacht dat ze hun kennis en expertise maximaal inzetten ten behoeve van de Vlaamse economie en dat ze een universitaire cultuur opbouwen waarbij excellentie in onderwijs en in onderzoek, waar mogelijk, gekoppeld wordt aan innovatief ondernemerschap.

In voorgaande jaren werd reeds financiële steun verleend aan de interfacediensten van de universiteiten. Dit gebeurde tot op heden op basis van een ad hoc besluit van de Vlaamse regering.

In oktober 2001 wordt het voorontwerp van reglementair besluit aan de regering ter goedkeuring voorgelegd. Nadien zullen SERV, IWT-Vlaanderen en VRWB om advies gevraagd worden. Daarna kan de maatregel zijn formele goedkeuring krijgen van de regering en vervolgens aan de Raad van State voorgelegd worden. In 2002 zal de reglementaire maatregel dan definitief de ad hoc regeling vervangen.

4. Beleidsvoorbereiding, uitvoering en opvolging inzake wetenschaps- en technologiebeleid rationaliseren

4.1 Transparante beleidsstructuren

In uitvoering van de beslissingen van de Vlaamse regering van begin 2001 werd in het kader van de reorganisatie van het Vlaams overheidsapparaat een voorstel voorbereid voor de invulling en de structurering van het homogeen beleidsdomein Wetenschappen en Technologische Innovatie. Dit voorstel wordt begin oktober 2001 aan de regering ter goedkeuring voorgelegd.

De implementatie van deze nieuwe structuur zal onder meer een verschuiving van opdrachten, taken en medewerkers inhouden tussen de bestaande instellingen en administraties onderling en naar de op te richten agentschappen. Hierbij zal er over worden gewaakt om de onderscheiden pakketten homogeen en exclusief toe te wijzen, zodanig dat enerzijds niet-functionele overlappingsen vermeden worden en anderzijds dat samenwerking en uitwisseling van kennis en deskundigheid zowel op het Vlaams niveau als met analoge buitenlandse instellingen wordt bevorderd en geoptimaliseerd.

In een latere fase zal aan de regering een voorstel worden voorgelegd voor de oprichting van een strategische adviesraad voor wetenschappen en technologische innovatie.

4.2 Performante beleidsindicatoren

In het najaar van 2001 zal het steunpunt 'O&O-statistieken' operationeel worden. Dit steunpunt wordt een belangrijke bron van beleidsrelevante kwantitatieve gegevens over de omvang en de internationale zichtbaarheid van het Vlaams onderzoeks- en technologisch potentieel. De Vlaamse overheid zal het kwantitatief en kwalitatief materiaal dat het steunpunt levert, kunnen gebruiken bij het uitstippelen en evalueren van haar beleid.

Er zal een nauwe en operationele samenwerking tot stand worden gebracht tussen dit steunpunt en de administratie Wetenschap en Innovatie, en dan voornamelijk met de cel Monitoring, niet enkel om tot een optimale afstemming van de onderscheiden activiteiten te komen, maar evenzeer met betrekking tot de uitwisseling van gegevens en kennis, het maken van afspraken i.v.m. de inzameling ervan en het opstellen en monitoren van indicatoren en de interactie met het federale en het internationale niveau (OESO en Eurostat).

Het steunpunt 'O&O statistieken' dat wordt betoelaagd voor de periode 2001-2006 heeft een erg ambitieuze opdracht rond volgende thema's:

- het ontwikkelen van bibliometrische indicatoren over het Vlaams wetenschappelijk en technologisch potentieel;
- het aanmaken van kwantitatieve gegevens ten behoeve van financieringsmechanismen;
- coördinatie van de aanmaak van een nieuwe uitgave van het Vlaams O&O-indicatorenboek;
- ondersteuning bij de doorlichting van de Vlaamse onderzoeksinstituten en -domeinen;
- aanmaak van op surveys gebaseerde O&O-indicatoren, in het bijzonder deze bestemd voor de OESO en EUROSTAT;
- onderzoek rond de ontwikkeling van nieuwe indicatoren.

Deze verschillende activiteiten zullen progressief worden opgestart. Hiervoor is in de beheersovereenkomst een meerjarenplanning opgenomen.

Zo dient het steunpunt voor eind 2002 een reeks output- en impactgegevens, gebaseerd op bibliografische informatie afkomstig van publicaties verschenen in tijdschriften die worden verwerkt voor de SCI, te leveren om in de verdeelsleutel voor de Bijzonder Onderzoeksfondsen te worden verwerkt. Voor eind 2003 dient een nieuwe uitgave van het Vlaams O&O-indicatorenboek beschikbaar te zijn.

5. Het beleidsvoorbereidend onderzoek: een antwoord op nieuwe maatschappelijke uitdagingen

In de Vlaamse begroting staan voor meer dan 3,4 miljard BEF aan middelen voor beleidsrelevant onderzoek ingeschreven; ofwel 14% van alle Vlaamse publieke middelen voor onderzoek en ontwikkeling. Deze middelen zijn zeer ongelijk verdeeld over de verschillende beleidsdomeinen. Zo gaat ongeveer 1,5 miljard BEF naar de sector milieu, terwijl er nauwelijks middelen zijn voor bijvoorbeeld beleidsrelevant werk inzake de Vlaamse openbare financiën.

Op het einde van de vorige legislatuur werd een bijkomend programma opgezet voor de financiering van het beleidsgericht onderzoek. Deze middelen werden aangewend om vooral kortlopende onderzoeksprojecten uit te voeren rond onderwerpen die betrekking hebben op bijna alle bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse regering. Dit programma was uitermate versnipperd, miste coherentie en was niet beheersbaar. Vele van deze projecten zijn one shots, die een punctueel probleem behandelen zonder dit in een bredere context te plaatsen. Dit leidt niet alleen tot versnippering en inefficiënt gebruik van middelen, het laat de universiteiten ook niet toe in deze sector een wetenschappelijk potentieel uit te bouwen. Dit programma werd dan ook progressief afgebouwd.

Om haar pro-actief beleid te kunnen voeren heeft de Vlaamse regering nood aan beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek met een lange termijnperspectief. Kortlopend werk is zeker nodig, maar binnen een kader waar er voor de onderzoekers ook tijd is voor diepgaande reflexie over beleidsproblemen die zich morgen aandienen.

Binnen het Vlaams wetenschapsbeleid misten we hiervoor een adequaat instrument. De regering besliste dan ook rond een beperkt aantal onderwerpen die voor het Vlaams beleid belangrijk zijn, steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek te financieren.

Een steunpunt is een entiteit binnen een Vlaamse universiteit, of een consortium van meerdere zulke entiteiten uit verschillende Vlaamse universiteiten die, daartoe erkend, op een geïntegreerde manier wetenschappelijke ondersteuning biedt aan de overheid en aan relevante actoren met betrekking tot door de Vlaamse regering vastgestelde thema's.

Met de erkenning en financiering van dergelijke steunpunten wenst de Vlaamse regering de volgende objectieven te bereiken:

- streven naar een structurele onderzoeksfinanciering, gericht op prioritaire beleidsthema's;
- creëren van stabiliteit inzake wetenschappelijk onderzoek binnen een duidelijk vastgelegd contractueel kader;
- streven naar een wetenschappelijke onderbouwing van het beleid door het structureel inpassen van wetenschappelijk onderzoek in de beleids- en beheerscyclus;
- samenbrengen van een kritische massa;
- bevorderen van de multidisciplinariteit van het beleidsrelevant onderzoek;
- toegankelijk maken van de beschikbare wetenschappelijke know how en overdragen van deze kennis naar de Vlaamse overheid toe.

De hoofddoelstellingen van een steunpunt kunnen als volgt omschreven worden:

- verzamelen, analyseren en ontsluiten van gegevens (ook longitudinaal);
- uitvoeren van probleemgericht wetenschappelijk onderzoek (korte termijn);
- uitvoeren van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek;
- verlenen van wetenschappelijke dienstverlening.

Tegelijk krijgen hiermee een aantal hoogstaande Vlaamse onderzoekers de mogelijkheid een groep uit te bouwen die een voldoende kritische massa heeft. Tevens beschikken ze voor het eerst in de sector van het beleidsrelevant onderzoek over een voldoende langlopende en structurele financiering om jonge onderzoekers de mogelijkheid te geven een doctoraatsproefschrift voor te bereiden. Vanzelfsprekend is ook voor dit programma een strenge evaluatieprocedure voorzien, zowel tijdens de uitvoering als bij de beëindiging van de beheersovereenkomst.

In een eerste fase legde de Vlaamse regering twaalf thema's vast. Hiervoor werd een oproep tot het indienen van voorstellen gepubliceerd. Op basis van zowel een wetenschappelijke als een beleidsmatige evaluatie besliste de Vlaamse regering voor acht thema's een ingediend voorstel te erkennen als steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek:

Bestuurlijke Organisatie

Aanvraag ingediend door het consortium van Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Antwerpen en Universiteit Gent met Promotor-Coördinator Prof. Dr. G. Bouckaert

Duurzame Landbouw

Aanvraag ingediend door het consortium van Universiteit Gent en Katholieke Universiteit Leuven met als Promotor-Coördinator Prof. Dr. Reheul

Gelijkekansenbeleid

Aanvraag ingediend door het consortium van Universiteit Antwerpen en Limburgs Universitair Centrum met als Promotor-Coördinator Prof. Dr. J. Vranken

Loopbanen van Leerlingen in Onderwijs en Overgang van Onderwijs naar Arbeidsmarkt

Aanvraag ingediend door het consortium van Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen en Vrije Universiteit Brussel. Promotor-Coördinator is Prof. Dr. H. Cossey

Milieu en Gezondheid

Aanvraag ingediend door het consortium van Vrije Universiteit Brussel, Katholieke Universiteit Leuven, Limburgs Universitair Centrum, Universiteit Antwerpen en Universiteit Gent met als Promotor-Coördinator Prof. W. Baeyens

Milieubeleidswetenschappen

Aanvraag ingediend door het consortium van Universiteit Antwerpen (UIA en UFSIA), Katholieke Universiteit Leuven en Universiteit Gent met als Promotor-Coördinator Prof. Dr. Leroy

O&O Statistieken

Aanvraag ingediend door Katholieke Universiteit Leuven (Prof. Dr. K. Debackere en Prof. Dr. R. Veugelers)

Verkeersveiligheid bij Stijgende Mobiliteit

Aanvraag ingediend door het consortium van Limburgs Universitair Centrum en Vrije Universiteit Brussel met als Promotor-Coördinator Prof. Dr. L. Vereeck

Voor elk van deze acht steunpunten sluit de Vlaamse overheid met de betrokken universiteiten een beheersovereenkomst af, zodat het nog in de loop van 2001 operationeel kan worden. Hierin worden de te realiseren doelstellingen en de beschikbare middelen vastgelegd. Deze overeenkomsten lopen af op 31 december 2006. Ten laatste 6 maanden voor het einde van het vierde jaar beslist de Vlaamse regering over de verlenging of intrekking van het thema. Bij verlenging wordt een nieuwe oproep gepubliceerd.

In het kader van bovenvermelde oproep besliste de Vlaamse regering voor vier van de twaalf thema's dat een nieuwe oproep diende te gebeuren. De selectie van de voorstellen die in het kader hiervan worden ingediend, zal nog voor eind 2001 worden afgerond.

Het bestaande steunpunt 'Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming' dat op ad hoc basis werd opgericht en reeds functioneert, zal in dit initiatief worden ingeschakeld. Daarnaast zal de Vlaamse regering onderzoeken of er in de loop van 2002 rond nog andere thema's steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek dienen te worden gefinancierd.

6. Wetenschapsvoorlichting: het maatschappelijke draagvlak van het wetenschaps- en technologiebeleid versterken

6.1. Een evaluatie van bestaande initiatieven en instrumenten inzake wetenschapsvoorlichting

In de beleidsnota werd reeds aangegeven dat de bestaande initiatieven en instrumenten inzake wetenschapsvoorlichting zouden worden geëvalueerd. In de loop van 2001 werd in dit verband het startonderzoek actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie uitgevoerd. Dit startonderzoek dat zich concentreerde op het luik 'Wetenschapsinformatie' heeft een aantal inzichten opgeleverd betreffende zowel beleidsvoorbereiding, -uitvoering als -evaluatie; een en ander zal zich vertalen in een gewijzigde aanpak in de toekomst.

Het startonderzoek levert een herformulering van de beleidsdoelstellingen op en stelt ook een aantal indicatoren t.a.v. de geherformuleerde beleidsdoelstellingen voor. Een geherformuleerde beleidsdoelstelling heeft betrekking op de wijze waarop het beleidsdomein wetenschapsinformatie wordt ingevuld en meer bepaald op de structuur van het overleg en de benaderingswijze en de wijze waarop de beleidsuitvoering wordt ingevuld, evenals de evaluatie ex-ante en ex-post. De voorgestelde structuren knopen ook aan bij de herstructurering van het ministerie. De twee andere beleidsdoelstellingen worden geherformuleerd als volgt: ‘meer wetenschappelijk en technisch geschoolden op de arbeidsmarkt brengen’ en ‘een maatschappelijk draagvlak creëren voor wetenschap, techniek en technologische innovatie’.

De in het actieplan 2001 voorgestelde monitoringfunctie zal tegen begin 2002 operationeel zijn en verder instaan voor de ondersteuning van de beleidsvoorbereiding en het meten en bijhouden van de vooropgestelde indicatoren.

6.2. De beleidsopties en initiatieven voor het volgende begrotingsjaar

Het actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie wordt, rekening houdend met de resultaten van het startonderzoek, geheroriënteerd in functie van de geherformuleerde beleidsdoelstellingen.

Tevens zal in de loop van 2002 het startonderzoek worden vervolgd met een vergelijkbaar onderzoek betreffende het luik ‘Innovatie’ van het actieplan. Tevens dient t.a.v. het maatschappelijk draagvlak een attitude-nulmeting te worden uitgevoerd, en dient t.a.v. de media-acties en het structureren van het maatschappelijk debat bijkomend onderzoek te worden verricht. Het zal onder meer de taak zijn van de monitoringfunctie om dit onderzoek mee vorm te geven en in te staan voor het meten en bijhouden van de indicatoren.

In het licht van wat hoger wordt vermeld, worden volgende nieuwe initiatieven vooropgesteld:

- Gestructureerd overleg tussen beide beleidsdomeinen (onderwijs en wetenschappen en innovatie) d.m.v. een overkoepelende werkgroep Wetenschapsinformatie: de beleidsdoelstellingen van beide beleidsdomeinen hebben immers veel raakpunten en kunnen efficiënter en effectiever worden bereikt door samen projecten op te zetten en gezamenlijke target-setting te doen.
- De oprichting van een uitvoerend orgaan (cfr. verzelfstandigd agentschap) voor de uitvoering van het beleid.
- Een nieuwe invulling van het actieplan in functie van de geherformuleerde doelstelling wordt voor 2003 in het vooruitzicht gesteld. Het actieplan 2002 kan als een overgangsactieplan worden beschouwd, maar zal reeds zoveel mogelijk geënt worden op de nieuwe doelstellingen. Dit betekent dat de bestaande initiatieven worden aangepast in functie van de resultaten van het onderzoek en dat nieuwe initiatieven de lacunes dienen op te vullen.

7. De collectieve elektronische infrastructuur van de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten versterken

7.1 Het uitbouwen van een Vlaams hoogperformant netwerk

In 2001 werd deze doelstelling concreet vertaald naar een initiatief om de Vlaamse hogescholen een performante aansluiting te geven op BELNET. Hiervoor werd 100 miljoen BEF vrijgemaakt op de begroting van 2001. Het is de bedoeling om in eerste fase de samenwerking met BELNET verder te zetten, waarbij ook de hogescholen volwaardig worden aangesloten. Indien de samenwerking met BELNET niet de nodige garanties biedt en geen afdoende oplossing kan geven aan de groeiende behoeften van de Vlaamse onderzoeksgemeenschap, zal in een tweede fase een autonoom Vlaams hoogperformant computernetwerk worden opgezet.

De realisatie van een hoogperformante O&O-netwerkinfrastructuur kan zich echter onmogelijk beperken tot een éénmalig subsidiëeringsinitiatief, maar moet gekaderd worden in een meerjarenbeleid dat gericht is op volgende objectieven:

- Versterking van de ‘elektronische’ samenwerking tussen de Vlaamse universiteiten, de Vlaamse hogescholen, de Vlaamse wetenschappelijke instellingen en de hoogtechnologische bedrijven onderling en met Waalse, federale en buitenlandse instellingen.
- Optimale toegang tot grote gegevensbestanden en internationale netwerken.
- Hoogwaardige digitale infrastructuur voor het **volledige** onderzoeksveld (hogescholen, universiteiten, onderzoeksinstituten, wetenschappelijke instellingen) met aandacht voor campusnetwerken (de laatste km is dé bottleneck), toegang tot het Internet, toegang tot (internationaal) breedbandnetwerk voor datamining, teleteaching, ...
- Begeleidende maatregelen op het vlak van onderzoekstoepassingen, grensverleggend ICT-onderzoek (experimentele netwerken), onderwijstoepassingen (tele-learning, ...).

In 2002 moet verder onderzocht worden of het voordelen kan opleveren om het eigen glasvezelnetwerk van de Vlaamse gemeenschap in te schakelen in de netwerkinfrastructuur voor onderzoek, waarbij BELNET bijvoorbeeld wel blijft instaan voor het gegevenstransport.

7.2 Uitbouwen van de bibliotheken van de Vlaamse universiteiten, hogescholen en wetenschappelijke instellingen tot elektronische documentatiecentra

De snelle ontwikkeling van de informatie- en communicatiewetenschap heeft een sterke impact op de bibliotheken van de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten. Om deze instellingen te ondersteunen bij de omschakeling van hun bibliotheken tot elektronische documentatiecentra, subsidieert de Vlaamse overheid sedert 1999 de aankoop van de elektronische versie van bibliografische literatuurbestanden en tijdschriften.

Alle instellingen hebben hiervan de voordelen leren ontdekken. De moderne communicatietechnologieën laten immers toe dat elke onderzoeker vanaf zijn bureau toegang heeft tot de meest recente wetenschappelijke informatie. Bovendien wordt bij de aankoop van deze bestanden door een groot aantal instellingen samen en via deze consortium-formule belangrijke prijsreducties bekomen.

Dit initiatief is nu op kruissnelheid gekomen. De Vlaamse regering heeft dan ook de principiële beslissing genomen deze middelen en de bijhorende rechten en plichten over te dragen aan de universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten. VLIR en VLHORA, in overleg met de onderzoeksinstituten, werken hier momenteel een voorstel voor uit.

In 2001 zal de Vlaamse overheid de bestanden nog aankopen ten behoeve van de instellingen en in 2002 wordt een overgangsjaar waarbij progressief de instellingen zelf zullen instaan voor het vormen van consortia voor de aankoop van de bibliografische bestanden en tijdschriften waarover zij wensen te beschikken. Vanaf 2003 worden de middelen die hiervoor thans op een afzonderlijke basisallocatie staan ingeschreven, gevoegd bij de werkings- of onderzoeksmiddelen van de instellingen. Hiermee wordt eveneens uitvoering gegeven aan het regeerakkoord dat stelt dat kleine afzonderlijke financieringskanalen dienen afgebouwd te worden.

8. Het versterken van de internationale samenwerking

Mobiliteit van onderzoekers

Mobiliteit van onderzoekers, zowel transnationaal als intersectorieel (i.e. tussen universiteiten, de onderzoeksinstituten, de industrie en de overheid), wordt internationaal erkend, onder meer door de OESO en de Europese Commissie, als de motor voor internationale samenwerking en versterking van het Europese innovatiepotentieel.

Nochtans wordt de internationale mobiliteit bemoeilijkt door verschillen in regelgeving in de verschillende landen. Alhoewel Vlaanderen de mobiliteit van onderzoekers wenst te bevorderen, beschikt zij hiervoor niet over alle instrumenten. In de loop van 2002 zullen daarom een aantal beleidsvoorstellen naar de federale regering toe worden geformuleerd om de administratieve obstakels, waarmee mobiele onderzoekers te kampen hebben (arbeidskaartreglementering, visumwetgeving, verblijfsvergunningen e.d.m.), tot het absolute minimum te beperken. De invoering van een wetenschappelijk visum naar Frans model is een concrete denkpiste. Deze reductie van obstakels is noodzakelijk om de aantrekkingskracht van Vlaanderen als kenniscentrum te vergroten.

Programma voor bilaterale samenwerking

Het Vlaams universitair onderzoek is erg internationaal georiënteerd. Zo zijn in de natuur- en levenswetenschappen en de basisdisciplines van de technische wetenschappen bijna de helft van de Vlaamse publicaties het resultaat van een samenwerking met een buitenlandse instelling. Voor een belangrijk deel komt deze samenwerking tot stand op initiatief van de onderzoeker zelf of van zijn universiteit of onderzoeksinstituten. Onze universiteiten en onderzoeksinstituten hebben progressief netwerken uitgebouwd met andere instellingen waarmee ze een bevoorrechte relatie willen uitbouwen. Naarmate de Europese hoger onderwijsruimte vorm krijgt, zullen deze netwerken versterkt worden en aan belang winnen.

Daarnaast wenst de Vlaamse regering in het kader van haar buitenlands beleid nauwe betrekkingen te onderhouden met een beperkt aantal landen. Het bevorderen van de wetenschappelijke samenwerking tussen Vlaamse instellingen en instellingen uit deze landen, is hierbij een belangrijk instrument waarover de Vlaamse regering beschikt.

Sedert 1996 financiert de Vlaamse regering door middel van een specifiek programma de bilaterale wetenschappelijke samenwerking met een aantal prioritaire landen. In het kader van dit programma worden gemeenschappelijke onderzoeksprojecten geselecteerd en vervolgens zowel door Vlaanderen als door het betrokken partnerland gefinancierd. De nadruk ligt hierbij vooral op de uitwisseling van onderzoekers.

Dit programma is complex. Om in aanmerking te komen dienen langs Vlaamse zijde de projectvoorstellen te worden ingediend door twee universiteiten of een universiteit en een onderzoeksinstituut. Bovendien zijn de projecten beperkt in omvang (maximaal 4,5 miljoen BEF voor een looptijd van drie jaar) en verloopt het beheer van het programma stroef. Het programma 'Wetenschappelijke en Technologische Bilaterale Samenwerking' is een uitstekend voorbeeld van een initiatief waarvoor de overheid het kader vastlegt en het beheer aan de instellingen zelf kan toevertrouwen.

De middelen van het programma bilaterale wetenschappelijke en technologische samenwerking worden dan ook in 2002 overgeheveld naar het BOF, weliswaar met behoud van hun finaliteit. Deze overheveling zal de universiteiten en onderzoeksinstituten toelaten een autonoom internationaal onderzoeksbeleid te voeren met een aantal door de Vlaamse regering in het kader van haar buitenlands beleid gedefinieerde prioritaire partnerlanden. Het laat hen toe hier zelf middelen aan toe te voegen.

Bij de in voorbereiding zijnde herziening van het besluit op de Bijzonder Onderzoeksfondsen zullen de nodige bepalingen worden opgenomen om deze beleidsoptie in de regelgeving te verankeren. Tevens zullen hierin de noodzakelijke bepalingen worden ingeschreven over de te volgen procedure voor het overleg met de prioritaire landen om de projecten te selecteren die gemeenschappelijk gefinancierd worden.

Samenwerking met Nederland

Nederlandse onderzoekers zijn voor Vlaamse onderzoeksgroepen natuurlijke partners voor wetenschappelijke samenwerking. In het Vierde Europese kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (1994-1999) bijvoorbeeld waren er ruim 1.100 samenwerkingsverbanden tussen Vlaamse en Nederlandse onderzoekers. Specifieke stimulering van samenwerking zal zich dan ook voornamelijk richten op domeinen waarin Nederland en Vlaanderen gemeenschappelijke belangen hebben.

Zo werden er in het verleden een aantal initiatieven opgestart inzake taal- en spraaktechnologie en werd in 2001 een Vlaams-Nederlandse samenwerking opgestart inzake wetenschappelijk zeeonderzoek. Dit laatste programma concentreert zich op vraagstukken betreffende het Schelde-bekken en het gerelateerde deel van de Noordzeekust. Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO-Vlaanderen) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) coördineren de uitvoering hiervan. Het gemeenschappelijk programma is gericht op kennisontwikkeling van het rivier-estuarium-zeegebied als een continuüm en draagt bij tot de fundamentele kennis voor ecologisch beheer. Het programma bouwt voort op een breed scala van wetenschappelijke infrastructuur en expertise, met inbegrip van bestaande meetsystemen, databases en modellen. De oproep en selectie van gemeenschappelijke onderzoeksprojecten werden dit jaar afgerond. Deze starten per 1 januari 2002.

‘Mercator’-Sterrenkijker, La Palma

Sinds de Vlaamse regering in 1999 haar goedkeuring hechtte aan de ondersteuning van het internationaal Sterrenkundig Observatorium voor het Noordelijk Halfrond ‘Roque de los Muchachos Observatory’ in Santa Cruz de la Palma, draagt Vlaanderen wezenlijk bij tot het ‘Samenwerkingsakkoord inzake Astrofysica’ dat op 26 mei 1979 ondertekend werd in Santa Cruz de la Palma, Spanje. Op 14 februari 2001 werd in Madrid het ‘Protocol on Cooperation in Astrophysical Research in Spain’ tussen Spanje and België officieel ondertekend, waardoor de overeenkomst tussen het Instituut voor Sterrenkunde van de K.U.Leuven en het Instituto de Astrofysica de Canarias kon worden bekrachtigd.

De MERCATOR-telescoop in het internationaal sterrenkundig observatorium ‘Roque de los Muchachos Observatory’ is inmiddels operationeel en wordt opengesteld voor de potentiële gebruikers van andere staten en gemeenschappen. Daarbij moet, naast het eigen onderzoek, het uitvoeren van gemeenschappelijk onderzoek in een internationaal verband worden bevorderd.

Het EU-kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling

Eind februari 2001 maakte de Europese Commissie haar voorstel voor het Zesde Kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling bekend (2002-2006). Het Belgisch voorzitterschap streeft ernaar om tegen het eind van 2001 een gemeenschappelijk standpunt van de Raad Onderzoek te bereiken over het voorstel.

Dit voorstel tot nieuw kaderprogramma geeft invulling aan de ‘Europese Onderzoeksruimte’ zoals voorgesteld door Commissaris Busquin in januari 2000. Het verschilt sterk met voorgaande programma's. Het nieuwe kaderprogramma zal zich op een beperkter aantal prioritaire onderzoeksgebieden concentreren en introduceert een aantal nieuwe instrumenten voor uitvoering die voornamelijk tot grotere projecten zullen leiden. Verder worden er ook mogelijkheden gecreëerd voor financiële deelname van de Europese Unie aan onderzoeksprogramma's die door bepaalde lidstaten samen worden opgezet en zal wederzijdse opstelling van programma's tussen lidstaten worden gestimuleerd.

Het voorgesteld EU-budget voor het nieuwe kaderprogramma bedraagt 17,5 miljard Euro.

Doel is om de Vlaamse deelname aan het kaderprogramma te stimuleren. Daarvoor is het van bijzonder belang dat Vlaanderen op een optimale manier deelneemt aan de voorbereiding en aan het beheer van het Kaderprogramma. Momenteel worden deze vertegenwoordigingen op Europees niveau opgenomen door AWI (Administratie Wetenschap en Innovatie) en IWT-Vlaanderen.

In het kader van de reorganisatie van het Vlaams Overheidsapparaat wordt internationale samenwerking als een belangrijk beleidsitem vermeld. Het verder uitbouwen en versterken en stroomlijnen van deze activiteiten is een beleidsprioriteit.

Louter informatieverstrekking zal echter voor het nieuwe programma niet volstaan om tot een volwaardige deelname te komen. De invoering van de nieuwe instrumenten maakt een vernieuwde aanpak noodzakelijk.

Hoewel momenteel de precieze modaliteiten nog niet gekend zijn is toch wel duidelijk dat een versterkte coördinatie met onze belangrijkste Europese onderzoekspartners een belangrijke rol zal spelen. Daarom zal nog dit najaar onderzocht worden binnen welke thema's van het kaderprogramma een versterkte samenwerking kan worden opgezet. Hierbij is vooral Nederland een voor de hand liggende partner.

Ook op het niveau van de deelnemers zal men meer dan in het verleden inspanningen moeten leveren voor coördinatie en organisatie van grotere consortia binnen de zogenaamde 'networks of excellence' en de 'integrated projects'. De universiteiten die – na het afsluiten van 'de actie ter stimulering van de Vlaamse deelname aan de EU-kaderprogramma's' in 2000 – middelen in het BOF kregen toegewezen voor de stimulering van de deelname aan de EU-kaderprogramma's, zullen hier wel best rekening mee houden.

Uit de analyse van de Vlaamse deelname aan het Vierde Kaderprogramma (1995-1999) die door AWI werd uitgevoerd en die in het najaar zal worden gepubliceerd, blijkt dat er vooral een sterke Vlaamse participatie is in het domein van de informatie- en communicatietechnologie en in het domein van de industriële technologie. In de sectoren energie, milieu en mobiliteit scoren de Vlaamse onderzoekers relatief zwak.

Het EU-voorzitterschap

Het Belgisch voorzitterschap van de Raad Onderzoek tijdens de tweede helft van 2001 werd door het Brussels gewest waargenomen. Naast de organisatie van de bijzondere vergadering van de Groep Onderzoek heeft de Vlaamse gemeenschap drie belangrijke internationale conferenties georganiseerd voor het voorzitterschap:

- 'Eenheid en verscheidenheid: de bijdrage van de sociale en geesteswetenschappen tot de Europese onderzoeksruijnte', in Brugge op 29 en 30 oktober;
- 'De beste internationale praktijken voor de onderzoeksevaluatie in openbare instellingen en universiteiten', in Brussel op 12 en 13 november;
- 'Popularisatie van wetenschap en technologie in Europa en haar regio's: bruggen bouwen met de maatschappij – de beste praktijken, het vaststellen van criteria en de regionale accenten', in Brussel op 17 en 18 december.

Dankzij het voorzitterschap konden belangrijke nieuwe contacten gelegd worden met verschillende diensten van de Commissie, met overheidsdiensten verantwoordelijk voor wetenschapsbeleid van andere lidstaten en van niet-Europese landen. Deze contacten zullen in 2002 bestendigd en verder uitgebouwd worden met onder meer Japan.

COST

COST is een platform voor Europese samenwerking in wetenschappelijk en technologisch onderzoek en beoogt de internationale coördinatie van bestaande nationale/regionale onderzoeksprogramma's en -projecten. Hierbij gaat het voornamelijk om precompetitief en basisonderzoek in wetenschap en technologie. Door het hanteren van soepele regels en procedures kunnen wetenschappelijke instellingen, universiteiten en bedrijven op een vlotte wijze hun krachten bundelen en samenwerken in een brede waaier van onderzoeksdomeinen. Het aantal domeinen en acties blijft gestaag toenemen. Op dit ogenblik nemen 43 landen deel aan COST-acties; hiervan zijn er 33 COST-lidstaten en heeft Israël de status van samenwerkende lidstaat.

COST viert in 2001 zijn dertigste verjaardag. Mede omwille van de grote ervaring en het stijgend succes dat COST gekend heeft, lijkt het een bijzonder geschikt instrument voor Europese samenwerking in het kader van de Europese onderzoeksruimte zoals voorgesteld door commissaris Busquin. De basis van de samenwerking die reeds drie decennia gehanteerd wordt binnen COST kan op deze manier versterkt worden en Vlaamse onderzoekers kunnen hierdoor nog beter deel uitmaken van hoogstaand kwalitatieve, internationale uitwisselingen op wetenschappelijk en technologisch gebied.

Er zijn op dit moment in totaal 182 acties bezig verdeeld over 17 verschillende wetenschappelijke domeinen. België neemt hiervan deel aan 158 acties en staat daarmee op een verdienstelijke vijfde plaats, net na de grote landen. In 93 acties zijn er Vlaamse vertegenwoordigers. Er is een jaarlijks budget voorzien voor niet door de EC bekostigde deelname aan COST-acties en het organiseren van workshops in Vlaanderen.

De administratie treedt pro-actief op qua informatieverspreiding en sensibilisering van de Vlaamse onderzoekswereld via internet en gerichte mailings. Om de bekendheid van COST te maximaliseren zal in 2002 een nieuwe brochure met informatie over COST verspreid worden.

EUREKA

EUREKA is een netwerk voor de stimulering van **marktgericht** onderzoek, waaraan 31 landen en de Europese Unie deelnemen.

EUREKA verleent, na een internationale evaluatieprocedure, het EUREKA-label aan zijn goedgekeurde projecten. Financiële steun aan de partners in een project wordt toegekend via de hiertoe bevoegde overheid van elk afzonderlijk deelnemend land. Vlaamse participanten kunnen voor hun aandeel in een EUREKA-project financieel worden gesteund via het IWT. Het aanvragen van die steun en de evaluatie van deze aanvragen gebeurt overeenkomstig de gebruikelijke procedures van het IWT. Daartoe werd een toeslagregeling in aanvulling op de basissteun gehanteerd. Voorwaarde is dat het project internationale erkenning verkrijgt via het verwerven van het EUREKA-label. De Vlaamse regering besliste in juni 2001 tot een vereenvoudiging van deze toeslagregeling: wanneer aan de EUREKA-criteria wordt voldaan verleent het IWT een toeslag van 10% op kostenbasis. Met deze toeslag wordt, conform de Europese Kaderregeling, tegemoet gekomen aan de hogere (internationale) coördinatiekosten en de doelstelling tot stimulering van internationale samenwerking.

Het netwerk maakt een onderscheid tussen de klassieke 'EUREKA-projecten' die op een niet-geprogrammeerde wijze tot stand komen, en projecten die gegenereerd worden in door de Europese ICT-industrie geleide 'EUREKA-clusters'.

De projecten van het eerste type ontstaan volgens de zgn. 'bottom up'-benadering: op vrij initiatief van een bedrijf (of onderzoeksinstelling) dat als coördinator fungeert, met vrije keuze van thema en consortiumsamenstelling. Het Belgisch aandeel in 'EUREKA-projecten' bestaat voor 75% uit Vlaamse deelnames. Gemiddeld 60% van deze deelnames worden door IWT gesteund. De drie veruit belangrijkste partnerlanden zijn Frankrijk, Nederland en Duitsland. Zowel internationaal als regionaal wordt een toenemende participatie van KMO's beoogd en ook vastgesteld.

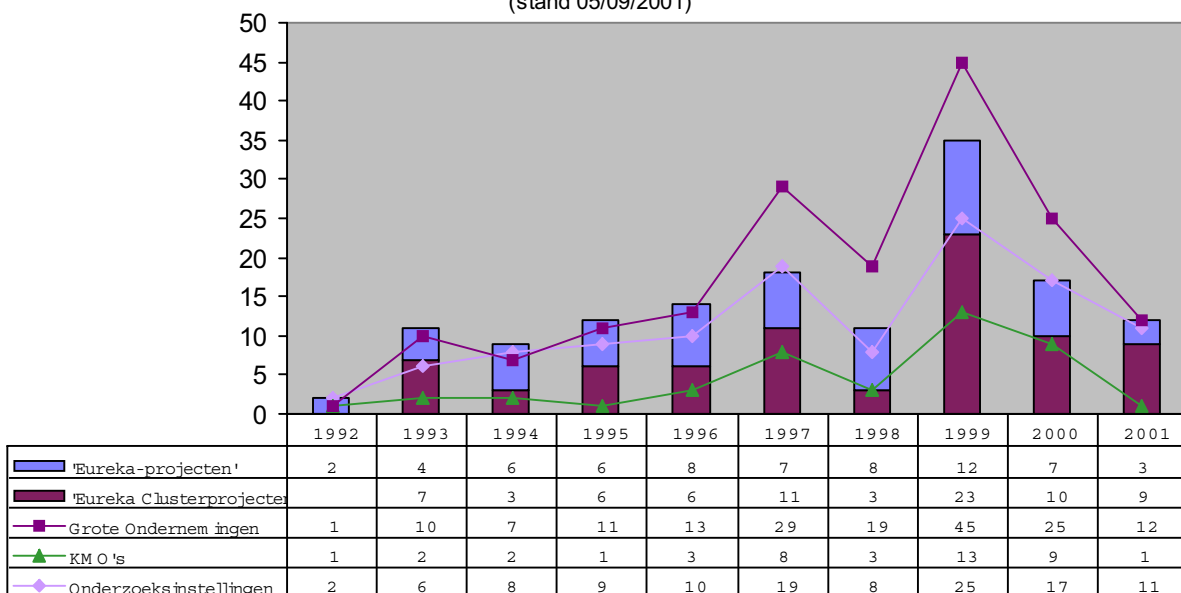
De EUREKA-clusters, MEDEA (Micro-Electronics Development for European Applications), ITEA (Information Technology for European Advancement), PIDEA (Packaging and Interconnection Development for European Applications) en EURIMUS (EUREKA Industrial Initiative for Microsystems Uses) zijn meerjarige industriële O&O-programma's. Elk van deze clusters geeft invulling aan het O&O-programma via de initiatie van 'subprojecten'. De Belgische deelname in de 'clusterprojecten' bestaat in hoofdzaak uit een Vlaamse inbreng. De belangrijkste participanten zijn de grote ICT bedrijven, in samenwerking met Vlaamse onderzoekscentra en hightech-groeibedrijven uit deze sector. De Vlaamse regering besliste in juni 2001 tot deelname aan het nieuwe MEDEA+ Programma, de opvolger van MEDEA.

Bijgaande figuur toont het jaarlijks aantal door het IWT gesteunde projecten en Vlaamse partners. In de voorbije 3 jaar (1998-2000) werden 114 Vlaamse industriële participaties gefinancierd in het kader van deze internationale samenwerking. Vlaanderen is, met een relatief hoog aantal 'EUREKA-projecten' en een vooraanstaande inbreng in de clusters, prominent aanwezig in het internationaal EUREKA netwerk.

Het IWT vertegenwoordigt het Vlaamse Gewest in de EUREKA bestuursorganen, en staat in voor stimuleringsacties en begeleiding van potentiële projectpartners. Een toenemende participatie van Vlaamse KMO's is hierbij een doelstelling op korte en middellange termijn.

**Jaarlijks aantal door IWT gesteunde EUREKA-projecten en
hieraan deelnemende Vlaamse partners**

(stand 05/09/2001)

OESO

De Oeso heeft als intergouvernementele organisatie van 29 landen herhaaldelijk zijn nut als ‘denktank’ over beleid en beleidsmodellen bewezen onder meer door tal van studies en periodieke publicaties (statistieken, foresight, landenstudies) en de promotie van ‘good-practices’, ook in het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid.

In de commissies en werkgroepen wordt regelmatig vergaderd door experts en nationale beleidsmedewerkers. Hier worden gegevens verzameld, resultaten en analyses van studies besproken, beleidsaanbevelingen uitgewerkt. De OESO speelt dus vooral voor kleinere landen als het ware de rol van collectief onderzoekscentrum. Bij gebrek aan mankracht kan de kennis en informatie die door de OESO wordt gegenereerd inzake wetenschaps- en innovatiebeleid voor Vlaanderen nog niet altijd maximaal benut worden. Dit is een aandachtspunt voor de verdere ontwikkelingen in het kader van de reorganisatie van de Vlaamse overheid en de opbouw van het nieuwe ministerie voor Wetenschappen en Technologische Innovatie.

De administratie Wetenschap en Innovatie neemt momenteel deel aan werkgroepen binnen het ‘Committee on Science and Technology Policy’ betreffende technologie- en innovatiebeleid (TIP), grote infrastructuren en samenwerking in globale projecten (GSF) en biotechnologie. Initiatieven die hun oorsprong vinden in de deelname aan OESO-activiteiten zijn het oprichten van een Belgische overleggroep CIS/BBIF die de participatie van België in de ‘Global Biodiversity Information Facility’ (GBIF) coördineert, actieve bijdragen van IWT-Vlaanderen en AWI in studies betreffende het ‘National Innovation System’, ‘Innovative Clusters’ en de studie ‘The innovative company’. In gespecialiseerde workshops is ook een toenemend aantal Vlaamse experts betrokken. Voorbeelden hiervan zijn de werkzaamheden inzake ‘Neuroinformatics’ en het seminarie ‘Basisonderzoek: voor het beleid relevante definities en indicatoren’ en verscheidene groepen die rond biotechnologiethema's werken.

In 2002 zal AWI in samenwerking met andere betrokken organisaties een conferentie organiseren waarbij op basis van OESO-studies de mogelijkheden van biotechnologie voor industriële duurzaamheid zullen worden besproken.

UNESCO

Door het voeren van een actieve politiek wordt Vlaanderen in dit internationale forum beter gehoord.

Eind 1999 werd de overeenkomst tussen de UNESCO en de Vlaamse regering ondertekend voor de oprichting van een Trustfonds ter bevordering van de wetenschappelijke activiteiten met UNESCO-landen.

Het Vlaams UNESCO Trustfonds wordt gefinancierd door een jaarlijkse bijdrage uit de Vlaamse begroting. Het akkoord loopt over een periode van vijf jaar (1999-2003). De middelen van het Trustfonds kunnen geoormerkt worden om UNESCO-activiteiten te ondersteunen waarbij Vlaamse expertise wordt ingezet.

In de loop van dit jaar besliste de Vlaamse regering om deze middelen te gebruiken voor de deelname van Vlaamse onderzoekers aan het ONDINAFRICA-II project. Met het ODINAFRICA-II project realiseert de UNESCO een aantal belangrijke doelstellingen die de Afrikaanse landen zich stellen:

- Het ondersteunen van de ontwikkeling en het operationaliseren van nationale oceanografische data- en informatiecentra en hun netwerking in Afrika;
- Het voorzien in trainingsmogelijkheden voor oceanografisch data- en informatiebeheer;
- Het ondersteunen van het ontwikkelen en het onderhouden van nationale, regionale en pan-Afrikaanse oceanografische meta-data, informatie- en andere gegevensbanken;
- Het ondersteunen van het ontwikkelen en de disseminatie van data- en informatieproducten die tegemoetkomen aan de behoefte van verschillende gebruikersgroepen, door het inschakelen van de nationale en regionale (supranationale) netwerken.

Aangezien deze overeenkomst loopt tot 2003, zal begin 2002 gestart worden met de evaluatie van dit initiatief teneinde te onderzoeken of het dient verlengd of bijgestuurd te worden.

Vlaanderen zal alle mogelijkheden benutten om het verder inkaderen van de Vlaamse expertise in de activiteiten van multilaterale organisaties te bevorderen, onder meer door detachering van Vlaamse experts ('secondments') in de door Vlaanderen ondersteunde prioritaire programma's. Dit moet op lange termijn de integratie van Vlamingen in de UNESCO-kaders bevorderen, wat inherent een beter impact op de werkzaamheden van de UNESCO met zich meebrengt. Daarbij moet gestreefd worden naar een afstemming op de activiteiten van de administratie Wetenschap en Innovatie, de administratie Buitenlands Beleid, het departement Onderwijs, de VVOB en de VLIR.

UNU-CRIS

In 2000 werd een pilootstudie uitgevoerd over de mogelijkheid om in Vlaanderen een internationaal onderzoeks- en trainingsprogramma op te richten rond de problematiek van vergelijkende regionale integratiestudies van de Universiteit van de Verenigde Naties (UNU) op te zetten.

De UNU is een internationale academische organisatie die een unieke rol speelt in het promoten van de doelstellingen van de Verenigde Naties inzake vrede en vooruitgang. De UNU is een autonoom orgaan van de V.N.-Algemene Vergadering en wordt beheerd door een Universitaire Raad. Het hoofdkwartier en het rectoraat zijn gevestigd te Tokio. Daarnaast zijn er de UNU centra te Maastricht, Helsinki, Macau, Accra en Lusaka en geassocieerde universiteitsprogramma's te Caracas, Ontario en Amman. De financiering gebeurt door vrijwillige bijdragen vanuit lidstaten, niet-gouvernementele instanties en de privé-sector.

Na een kritische analyse van deze pilootstudie, hebben de UNU en de Vlaamse regering besloten het internationaal onderzoeks- en trainingsprogramma rond de problematiek van vergelijkende regionale integratiestudies te Brugge op te zetten.

Hiermee treedt Vlaanderen toe tot het select gezelschap van landen die een vestiging van deze internationale universiteit hebben. Ook het onderwerp is aantrekkelijk. De negentiende eeuwse natiestaat verliest immers een deel van zijn inhoud. Regio's en stedelijke gebieden eisen steeds meer autonomie en worden als economische actoren alsmaar belangrijker. Daarnaast wordt de wereld meer en meer geconfronteerd met problemen die de individuele landen overstijgen: pollutie, overdraagbare ziekten, terrorisme, ... Staten dragen steeds meer bevoegdheden over aan supranationale structuren. De recente gebeurtenissen in de Balkan en het internationaal terrorisme hebben ten overvloede aangetoond dat transdisciplinair onderzoek over problemen inzake regionale integratiestudies voor het beleid onmisbaar is.

In een eerste fase hebben de UNU en de Vlaamse regering hiervoor een overeenkomst met een looptijd van twee jaar afgesloten. In 2002 zal met de academische overheid van de UNU worden overlegd over de reeds bereikte resultaten en – na positieve beoordeling – over de modaliteiten voor een verlenging van de overeenkomst en de verdere uitbouw ervan.